

Yeddinci çağırış

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
MİLLİ MƏCLİSİ İCLASLARININ

PROTOKOLLARI
VƏ
STENOQRAMLARI

Beşinci sessiya
Payız

56-cı cild

26 dekabr 2025-ci il

Milli Məclisin nəşri
Bakı – 2025

Milli Məclis Aparatının
Redaksiya və nəşr işləri şöbəsində
hazırlanmışdır

**YEDDİNCİ ÇAĞIRIŞ
AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
MİLLİ MƏCLİSİNİN
V SESSİYASI İCLASININ**

PROTOKOLU № 57

*Milli Məclisin iclas salonu.
26 dekabr 2025-ci il.*

*İclasda Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin sədri
Sahibə Qafarova sədrlik etmişdir.*

İclasda Milli Məclisin 113 deputatı iştirak etmişdir.

Qeydiyyat	(saat 11.01 dəq.)
İştirak edir	104
Yetərsay	83

İclasın gündəliyinə aşağıdakı məsələlər daxil idi:

1. Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsində, Azərbaycan Respublikasının Mülki Prosessual Məcəlləsində, Azərbaycan Respublikasının Ailə Məcəlləsində, Azərbaycan Respublikasının Cəzaların İcrası Məcəlləsində, Azərbaycan Respublikasının Mənzil Məcəlləsində, “Yaşayış yeri və olduğu yer üzrə qeydiyyat haqqında”, “Validəynlərini itirmiş və

valideyn himayəsindən məhrum olmuş uşaqların sosial müdafiəsi haqqında”, “Dövlət rüsumu haqqında”, “Gənclər siyasəti haqqında”, “Uşaq hüquqlarının müdafiəsi üzrə komissiyalar haqqında Əsasnamənin təsdiq edilməsi barədə”, “Körpələrin və erkən yaşlı uşaqların qidalanması haqqında”, “Yetkinlik yaşına çatmayanların baxımsızlığının və hüquq pozuntularının profilaktikası haqqında”, “İnsan alverinə qarşı mübarizə haqqında”, “Sosial müavinətlər haqqında”, “Əmək pensiyaları haqqında”, “Penitensiar müəssisələrdə cəza çəkməkdən azad edilmiş şəxslərin sosial adaptasiyası haqqında”, “Bədən tərbiyəsi və idman haqqında”, “Təhsil haqqında”, “Sosial xidmət haqqında”, “Uşaqların icbari dispanserizasiyası haqqında”, “Peşə təhsili haqqında”, “Əlilliyi olan şəxslərin hüquqları haqqında”, “Ümumi təhsil haqqında”, “İnsan orqan və toxumalarının donorluğu və transplantasiyası haqqında”, “Valideynlərini itirmiş və valideyn himayəsindən məhrum olmuş uşaqların sosial müdafiəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə” 2024-cü il 29 noyabr tarixli 79-VIIQD nömrəli və “Valideynlərini itirmiş və valideyn himayəsindən məhrum olmuş uşaqların sosial müdafiəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə” 2025-ci il 7 mart tarixli 151-VIIQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

2. “İnformasiya, informasiyalaşdırma və informasiyanın mühafizəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

3. Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətlər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

4. Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsində, Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətlər Məcəlləsində, “Tarix və mədəniyyət abidələrinin qorunması haqqında” və “Mədəniyyət haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

5. “Notariat haqqında” və “Hüquqi şəxslərin dövlət qeydiyyatı və dövlət reyestri haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

6. “Dövlət rüsumu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

7. Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində, “Tütün və tütün məmulatları haqqında”, “Reklam haqqında” və “Tütün məmulatlarının istifadəsinin məhdudlaşdırılması haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

8. “Patent haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

9. “Mülki dövriyyədə olmasına yol verilməyən (mülki dövriyyədən çıxarılmış) əşyaların siyahısı haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

Aşağıdakı məsələlər müzakirə edilmişdir:

Gündəlik haqqında.

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Zahid Oruc, Ceyhun Məmmədov, Nizami Səfərov, Bəhruz Məhərrəmov, Naqif Həmzəyev, Fazil Mustafa, Müşfiq Cəfərov, Vasif Qafarov, Zaur Şükürov, Elman Nəsirov

Təklif: Gündəlik qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 11.02 dəq.)

Lehinə 104

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 104

Nəticə: Qəbul edildi

1. Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsində, Azərbaycan Respublikasının Mülki Prosessual Məcəlləsində, Azərbaycan Respublikasının Ailə Məcəlləsində, Azərbaycan Respublikasının Cəzaların İcrası Məcəlləsində, Azərbaycan Respublikasının Mənzil Məcəlləsində, “Yaşayış yeri və olduğu yer üzrə qeydiyyat haqqında”, “Valideynlərini itirmiş və valideyn himayəsindən məhrum olmuş uşaqların sosial müdafiəsi haqqında”, “Dövlət rüsumu haqqında”, “Gənclər siyasəti haqqında”, “Uşaq hüquqlarının müdafiəsi üzrə komissiyalar haqqında Əsasnamənin təsdiq edilməsi

barədə”, “Körpələrin və erkən yaşlı uşaqların qidalanması haqqında”, “Yetkinlik yaşına çatmayanların baxımsızlığının və hüquq pozuntularının profilaktikası haqqında”, “İnsan alverinə qarşı mübarizə haqqında”, “Sosial müavinətlər haqqında”, “Əmək pensiyaları haqqında”, “Penitensiar müəssisələrdə cəza çəkməkdən azad edilmiş şəxslərin sosial adaptasiyası haqqında”, “Bədən tərbiyəsi və idman haqqında”, “Təhsil haqqında”, “Sosial xidmət haqqında”, “Uşaqların icbari dispanserizasiyası haqqında”, “Peşə təhsili haqqında”, “Əlilliyi olan şəxslərin hüquqları haqqında”, “Ümumi təhsil haqqında”, “İnsan orqan və toxumalarının donorluğu və transplantasiyası haqqında”, “Validəynlərini itirmiş və valideyn himayəsindən məhrum olmuş uşaqların sosial müdafiəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə” 2024-cü il 29 noyabr tarixli 79-VIIQD nömrəli və “Validəynlərini itirmiş və valideyn himayəsindən məhrum olmuş uşaqların sosial müdafiəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə” 2025-ci il 7 mart tarixli 151-VIIQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Hicran Hüseynova, Musa Quliyev, Əli Hüseynli, Azər Əmiraslanov, Şahin İsmayılov, Zahid Oruc, Anar İsgəndərov, Əhliman Əmiraslanov

Təklif: Qanun qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri

(saat 11.35 dəq.)

Lehinə 109

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 109

Nəticə: Qəbul edildi

2. “İnformasiya, informasiyalaşdırma və informasiyanın mühafizəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Zəhid Oruc, Siyavuş Novruzov, Hicran Hüseynova, Elçin Mirzəbəyli, Aydın Hüseynov, Rəşad Mahmudov, Vüqar Rəhimzadə, Erkin Qədirli

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri

(saat 11.40 dəq.)

Lehinə 103

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 1

İştirak edir 104

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: Layihə qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 12.06 dəq.)

Lehinə 103

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 2

İştirak edir 105

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 12.06 dəq.)

Lehinə 104

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 1

İştirak edir 105

Nəticə: Qəbul edildi

3. Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətlər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Kamal Cəfərov

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 12.10 dəq.)

Lehinə 102

Əleyhinə 0

Bitərəf	0
Səs vermədi	2
İştirak edir	104
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: 1-ci maddə qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 12.10 dəq.)

Lehinə	102
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	103
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: 2-ci maddə qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 12.11 dəq.)

Lehinə	104
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	104
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 12.11 dəq.)

Lehinə	104
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1

4. Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsində, Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətlər Məcəlləsində, “Tarix və mədəniyyət abidələrinin qorunması haqqında” və “Mədəniyyət haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Nizami Səfərov, Polad Bülbüloğlu, Vüqar Bayramov, Qüdrət Həsənquliyev, Hicran Hüseynova, Gülşən Paşayeva, Erkin Qədirli, Aydın Mirzəzadə

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilsin
Səsvermənin nəticələri (saat 12.13 dəq.)
Lehinə 96
Əleyhinə 0
Bitərəf 0
Səs vermədi 1
İştirak edir 97
Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: 1–3-cü maddələr qəbul edilsin
Səsvermənin nəticələri (saat 12.29 dəq.)
Lehinə 99
Əleyhinə 0
Bitərəf 0
Səs vermədi 0

İştirak edir 99
Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: 4-cü və 5-ci maddələr qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.30 dəq.)
Lehinə	98
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	99
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.30 dəq.)
Lehinə	102
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	102
Nəticə: Qəbul edildi	

5. “Notariat haqqında” və “Hüquqi şəxslərin dövlət qeydiyyatı və dövlət reyestri haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Nurlan Həsənov

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 12.31 dəq.)

Lehinə 102

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 1

İştirak edir 103

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: 1-ci maddə qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 12.32 dəq.)

Lehinə 101

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 1

İştirak edir 102

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: 2-ci maddə qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 12.32 dəq.)

Lehinə 103

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 103

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 12.32 dəq.)

Lehinə	105
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	105
Nəticə: Qəbul edildi	

6. “Dövlət rüsumu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Azər Əmiraslanov

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 12.34 dəq.)

Lehinə	105
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	106
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: Layihə qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 12.34 dəq.)

Lehinə	106
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1

İştirak edir 107
Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda qəbul edilsin
Səsvermənin nəticələri (saat 12.35 dəq.)
Lehinə 106
Əleyhinə 0
Bitərəf 0
Səs vermədi 0
İştirak edir 106
Nəticə: Qəbul edildi

7. Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində, “Tütün və tütün məmulatları haqqında”, “Reklam haqqında” və “Tütün məmulatlarının istifadəsinin məhdudlaşdırılması haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Tahir Rzayev, Azər Əmiraslanov, Musa Quliyev, Fazil Mustafa, Vüqar Bayramov, Naqif Həməzeyev

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilsin
Səsvermənin nəticələri (saat 12.39 dəq.)
Lehinə 95
Əleyhinə 0
Bitərəf 0

Səs vermədi	1
İştirak edir	96
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: 1–3-cü maddələr qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.48 dəq.)
Lehinə	101
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	102
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: 4-cü və 5-ci maddələr qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.48 dəq.)
Lehinə	99
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	100
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.48 dəq.)
Lehinə	99
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	100

Nəticə: Qəbul edildi

8. “Patent haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Anar İsgəndərov, Azər Əmiraslanov, Vasif Qafarov, Hikmət Məmmədov, Samir Vəliyev

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 13.11 dəq.)

Lehinə 103

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 103

Nəticə: Qəbul edildi

9. “Mülki dövriyyədə olmasına yol verilməyən (mülki dövriyyədən çıxarılmış) əşyaların siyahısı haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Nurlan Həsənov, Qüdrət Həsənquliyev, Siyavuş Novruzov

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.23 dəq.)
Lehinə	102
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	103
Nəticə: Qəbul edildi	

Azərbaycan Respublikası
Milli Məclisinin sədri

Sahibə Qafarova

MİLLİ MƏCLİSİN İCLASI

26 dekabr 2025-ci il. Saat 11.

Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin sədri

Sahibə Qafarova sədrlik edir

Sədrlik edən. Hörmətli həmkarlar, hörmətli media nümayəndələri, hamınızı xoş gördük. Hörmətli deputatlar, xahiş edirəm, qeydiyyatdan keçin. Buyurun.

Qeydiyyat

(saat 11.01 dəq.)

İştirak edir

104

Yetərsay

83

Yetərsay var.

Hörmətli həmkarlar, bildiyiniz kimi, dünən Azərbaycan sərneşin təyyarəsinin faciəli şəkildə qəzaya uğramasının ildönümü tamam oldu. 25 dekabr tarixi xalqımızın yaddaşında milli hüzn günü kimi qalacaq. Bu faciə insan həyatının ali dəyər olduğunu və mülki aviasiyaanın təhlükəsizliyi üçün dövlətlərin və beynəlxalq qurumların daşdığı böyük məsuliyyəti bir daha xatırladır. Biz təyyarə qəzasında həlak olanlara Allahdan rəhmət, onların ailələrinə və yaxınlarına səbir diləyirik.

Hörmətli həmkarlar, indi isə xahiş edirəm, gündəliyə münasibət bildirin. Gündəlik sizə paylanıb. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.02 dəq.)
Lehinə	104
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	104
Nəticə: Qəbul edildi	

Gündəlik qəbul edildi.

Hörməti həmkarlar, 30 dəqiqəmiz var, gündəliklə bağlı ya da gündəmlə bağlı kim nə çıxış etmək istəyirsə, yazıla bilər. 10 nəfər çıxış edəcək. 10 nəfərin siyahısı qalsın.

Zahid Oruc. Buyurun.

Zahid Oruc. Hörmətli sədr, 2020-ci ildə başlayan pandemiyadan sonra sərhədlərimizdə hərəkətə qoyulan məhdudiyyətlər, məcburi qərar xaricdən gələn təhlükələrə cavab tədbiri idi. Əlbəttə, 5 ildir, belə vəziyyət regional ticarəti zəiflədir, tranzit və logistika potensialının inkişafına mane olur. Digər tərəfdən, yalnız hava nəqliyyatı ailə və yaxınlararası humanitar əlaqələri çətinləşdirir. Əhalimizə əlavə xərclər yaradır. Hamının təyyarə ilə getmək imkanı yoxdur. Tələbələr ən həssas təbəqədir. Lakin sərhədlər yalnız humanitar, iqtisadiyyat və logistika sahəsi deyil, dövlətin təhlükəsizliyi, suverenliyi ilə birbaşa bağlı strateji məsələdir. Qələbədən sonra Ali Baş Komandanın yaratdığı yeni geosiyasi reallıq bizdən emosional deyil, məsuliyyətli münasibət tələb edir.

Ölkəmiz Qafqazda sərhədlərin tam açılmasının, regional əməkdaşlığın və ədalətli sülhün əsas təşəbbüskarıdır. Lakin Rusiya–Ukrayna müharibəsi Avrasiya məkanında nəzarətsiz silah dövriyyəsinə, muzzdlu və yarınzamı silahlı qrupların yayılmasına, qaçqın və miqrant axınlarını kəskin şəkildə artırıb. Terror qruplarının 30-40 faizi münəqişə regionlarından yayılır. Qeyri-qanuni miqrasiya kanalları mütəşəkkil cinayətkarlıq riskini 2-3 dəfə yüksəldir.

Digər vacib məqam İranla beynəlxalq siyasi və hərbi gərginliyin artmasıdır. Unutmayaq ki, 44 günlük Vətən müharibəsi zamanı sərhədlərdə tətbiq edilən xüsusi rejim və məhdudiyyətlər qələbəmizdə həlledici rol oynadı. Məhz həmin tədbirlər kənar hərbi müdaxilələrin yolunu kəsdi, silah və canlı qüvvə axınının qarşısını aldı, arxa cəbhədə sabitliyi təmin etdi. Qurtuluş savaşımızda 500 kilometrdən çox dövlət sərhədi işğaldan azad edildi.

Bir vaxtlar ölkəmizin sərhədlərinin pozulmasına susanlar, müharibə zamanı nəzarətsiz ərazilərdən Qarabağa silah və yanacaq daşıyanlar, 1990-cı illərdə yüz minlərcə evi, mülkü talan edib Araz üzərindən satanlar indi Azərbaycandan tam açıq sərhəd tələb edirlər. Bəli, qonşu Gürcüstan açıq sərhədlə tranzitdən və turizmdən gəlirlərini artırıb, Ermənistan da ticarət dövriyyəsinə genişləndirib. Lakin sual edirik: ÜDM-nin 10 faizi turizmdən formalaşan ölkələrin təhlükəsizlik reallığı Azərbaycanla eynidirmi? Xeyr. Çünki biz torpaqlarımızı azad etmişik, lakin müharibə başa çatsa da, təhlükəsizlik riskləri avtomatik yoxa çıxmayıb. Daha iki qonşu dövlət soydaşlarımıza basqı edərək şimalda onları mütəşəkkil cinayətkar dəstəyə, cənubda isə azərbaycanlıları humanitar təsir silahına çevirərək

ölkəmizə sərhədləri açmaq üçün informativ siyasi təzyiq göstərilir. Halbuki Donald Trampın qərarı ilə ABŞ ilə Meksika arasında fiziki divar və qoruyucu infrastruktur genişləndirilib. Ukraynaya yaxın ölkələrin açıq sərhəd siyasəti tez-tez nümunə göstərilir. Lakin Polşa və Çexiya qərarlarını sərbəst verməyiblər, Avropa Birliyinin siyasi təzyiqi ilə 1 milyona qədər ukraynalı qaçqını qəbul ediblər. Nəticədə daxili sosial, siyasi qarşıdurma güclənib. Azərbaycan isə kvotalara məcbur deyil, sərhədləri azad edən dövlət risklər azaldıqca məhdudiyyətləri də ləğv edəcəyinə inanır.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Ceyhun Məmmədov. Buyurun.

Ceyhun Məmmədov. Təşəkkür edirəm. Hörmətli xanım sədr, hörmətli millət vəkili, dünən “Azərbaycan Uşaqları” İctimai Birliyinin ofisində Azərbaycan Milli Qeyri-Hökumət Təşkilatları Forumunun birgə təşkilatçılığı ilə “Yeni reallıqlar, yeni həllər: uşaqların ekran və virtual mühitə aludəçiliyi, müdafiəsiz vəziyyətə düşməsi” mövzusunda çox önəmli ictimai müzakirə keçirildi. Həmin müzakirədə bir neçə deputat həmkarımla birlikdə mən də iştirak etdim.

Öncə onu qeyd edirəm ki, “Azərbaycan Uşaqları” İctimai Birliyi Heydər Əliyev Fondunun vitse-prezidenti, IDEA İctimai Birliyinin təsisçisi və rəhbəri Leyla Əliyevanın bilavasitə dəstəyi ilə yeni müasir inzibati bina ilə təmin olunub. Bu, bir daha cənab Prezidentin, Mehriban xanım Əliyevanın, Heydər Əliyev Fondunun bu sahəyə yüksək diqqət və qayğısını göstərir.

Təəssüflə qeyd etmək lazımdır ki, uşaq və yeniyetmələrin ekran və virtual mühitə aludəçiliyi, rəqəmsal mühitin onların psixoloji durumuna mənfi təsir halları getdikcə daha da artır. Bu

da öz növbəsində, ümumilikdə, təlim və tərbiyə prosesinə çox ciddi təsir göstərir. Bu gün dünya ölkələrinin qarşısında duran ən mühüm vəzifələrdən biri də təhsil, tərbiyə və texnologiya arasında balansın qorunmasıdır. Məhz bu reallıqları nəzərə alaraq, bir sıra dünya ölkələri uşaq və yeniyetmələrin virtual asılılığının, rəqəmsal mühitin onların psixologiyasına mənfi təsirinin aradan qaldırılması ilə bağlı müxtəlif qanunlar və normalar qəbul etməyə başlayıblar. Gözlənilən odur ki, bu prosesə gəldikcə daha çox ölkə qoşulacaq. Bu da bir reallıqdır ki, yalnız qanunun qəbulu yetərli deyil, buna paralel olaraq həm dövlət qurumları, həm də qeyri-hökumət təşkilatları tərəfindən geniş maarifləndirmə və təbliğat işləri də aparılmalıdır.

Hörmətli xanım sədr, əgər uyğun görsəniz, qeyd olunan məsələlərin aktuallığı nəzərə alınaraq sözügedən məsələnin ölkəmizdə də hüquqi tənzimlənməsi yollarının müzakirə olunmasını, eyni zamanda, müxtəlif dövlət və qeyri-hökumət təşkilatlarının iştirakı ilə Milli Məclisdə də bu barədə bir dinləmənin təşkili məsələsinin nəzərdən keçirilməsini təklif edirəm. Diqqətiniz üçün təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun.

Nizami Səfərov. Buyurun.

Nizami Səfərov. Hörmətli xanım sədr, hörmətli deputatlar, Azərbaycan Hava Yollarına məxsus Bakı-Qroznı istiqaməti üzrə reysi yerinə yetirən hava gəmisinin kənar müdaxilə nəticəsində Aktau şəhəri yaxınlığında qəzaya uğramasından bir il ötür. Qəzadan dərhal sonra Rusiya tərəfindən rəsmi qaydada üzr istənilməsi, günahkarların cinayət məsuliyyətinə cəlb olunması və cəzalandırılması, Azərbaycan dövlətinə, zərərçəkən sərnişin və ekipaj üzvlərinə təzminat ödənilməsi tələb

olundu. Nəzərinizə çatdırmaq istərdim ki, Azərbaycan tərəfinin irəli sürdüyü tələblər birbaşa beynəlxalq hüquqdan qaynaqlanır. Birləşmiş Millətlər Təşkilatının 2001-ci ildə birinci oxunuşda qəbul etdiyi “Beynəlxalq hüquqazidd əməllərə görə dövlətlərin məsuliyyəti haqqında” Maddələr Layihəsinin 34-cü maddəsində dəymiş ziyanın ödənilməsinin formaları sırasında maddi formada ölçülən, həmçinin itirilmiş mənfəəti nəzərdə tutan kompensasiya və beynəlxalq hüquqazidd əməlin etiraf olunmasını, rəsmi qaydada üzr istənilməsini və gələcəkdə bu cür hallara yol verilməməsinə təminatı əhatə edən satisfaksiya əksini tapmışdır.

Digər mühüm məsələ AZAL aviaşirkətinə məxsus hava gəmisinin qəzaya uğramasında günahkar olan şəxslərin cinayət məsuliyyətinə cəlb edilməsi və cəzalandırılmasıdır. Bu kontekstdə 1971-ci il 23 sentyabr tarixli “Mülki aviasiyanın təhlükəsizliyinə qarşı yönələn qanunsuz hərəkətlər əleyhinə mübarizə haqqında “Konvensiya”da vacib əhəmiyyət daşıyır. Azərbaycan həmin Konvensiyaya 1999-cu il noyabrın 9-da qoşulub. Rusiya Federasiyası SSRİ-nin beynəlxalq müqavilələrinə hüquqi varisliyi tanıyır və Sovet İttifaqı bu hüquqi sənədi 1973-cü il martın 22-də ratifikasiya etmişdir. Qeyd edilən beynəlxalq müqavilənin 5-ci və 6-cı maddələrində mülki aviasiyanın təhlükəsizliyinə qarşı cinayət törədən şəxslərin təxirə salınmadan məsuliyyətə cəlb edilməsi məsələləri əksini tapmışdır. Məsələnin hüquqi müstəvidə qiymətləndirilməsində “Hava əlaqəsi və hava nəqliyyatı sahəsində əməkdaşlıq haqqında” Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə Rusiya Federasiyası Hökuməti

arasında 1993-cü il noyabrın 22-də Moskva şəhərində imzalanmış Saziş əhəmiyyətli xarakter daşıyır. Həmin sazişin 18-ci maddəsində nəzərdə tutulur ki, Tərəflər beynəlxalq hüquqdan irəli gələn hüquq və öhdəliklərinə uyğun olaraq, mülki aviasiyaanın təhlükəsizliyini qanunsuz müdaxilələrdən qorumaq üçün götürdükləri öhdəliyin bu sazişin ayrılmaz tərkib hissəsi olduğunu təsdiq edirlər.

Hörmətli deputatlar, ölkəmizə məxsus hava gəmisi ilə bağlı məsələdə ardıcılıq və qətiyyət göstərilməsinin əsasında möhtərəm cənab Prezidentin Azərbaycanın milli maraqlarının qorunmasında, onun mənafeələrinin və beynəlxalq nüfuzunun müdafiəsində, vətəndaşlarımızın hüquqlarının etibarlı formada təmin edilməsində nümayiş etdirdiyi sarsılmaz mövqe durur və birmənalı olaraq dövlətimiz bütün lazımı nəticələrə nail olacaq. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Bəhruz Məhərrəmov. Buyurun.

Bəhruz Məhərrəmov. Çox sağ olun. Hörmətli sədr, əziz həmkarlar, möhtərəm Prezidentin Qarabağa səfəri çərçivəsində Ağdamda çıxışı məzmun və mahiyyətə postmüharibə dövründə ölkəmizin ideoloji direktivlərini və qan yaddaşı siyasətimizin əsas istiqamətlərini ehtiva edən yol xəritəsi hesab olunmalıdır. Əslində, Ağdamdan səslənən tezislərin cənab İlham Əliyev tərəfindən şəxsən gündəmə gətirilməsi özlüyündə çox ciddi xəbərdarlıqdır, çünki məhz unutqanlıq, qan yaddaşına məsuliyyətsiz yanaşma 100 il ərzində xalqımızın eyni faciələri təkrar yaşamasına gətirib çıxarıb.

Bu mənada, biz, ilk növbədə, region tarixinin ən böyük hərbi-siyasi Zəfərinin mahiyyətinin gələcək nəsillərə düzgün

çatdırılmasına görə məsuliyyət daşıyıırıq. Yetişən gənclik bizim tək Ermənistana deyil, əslində, kimlərə qalib gəldiyimizi bilməlidir. Əlbəttə, bu yanaşmaya görə heç kim bizi düşmənçiliyə təhrik etməkdə günahlandıra bilməz. Çünki bölgədə sülhün də, əməkdaşlıq mühitinin də memarı Azərbaycan Prezidentidir. Elə Qarabağa üç gün öncə baş tutmuş səfər çərçivəsində 8 infrastruktur obyektinin açılışı, 2 təməlqoyma mərasimi, əslində, ölkəmizin müharibə deyil, quruculuq, dirçəliş niyyətini ortaya qoyur. Ona görə də cənab İlham Əliyevin direktivləri rəhbər tutularaq elə bir tarix konsepsiyası formalaşmalıdır ki, hansı səhv və hansı xəyanətlər ucbatından faciələrə məruz qaldığımız, hansı şəraitdə kimlər üzərində Zəfər qazandığımız, bu prosesdə kimlərin yanımızda, kimlərin isə qarşımızda dayandığı mütəmadi olaraq aşılansın.

Təbii ki, bizim çox ləyaqətli tarixçi alimlərimiz var. Amma çox təəssüflər olsun ki, bu günə qədərki Azərbaycan tarixçiliyi cənab İlham Əliyevin mütərəqqi konsepsiyası ilə ayaqlaşa bilmir.

Bu gün Azərbaycanda saxta tarix yazma aludəçiliyi böyük problemə çevrilib. Xüsusən müstəqilliyə aparan yolda ayrı-ayrı şəxslərin, təşkilatların rolunun məqsədli şəkildə şişirdilməsi, real suverenlik tariximizin meydan ab-havası üzərində qurulma cəhdləri məsələni o yerə gətirib çıxarır ki, dövlət başçımız qan yaddaşı məsələsində təşəbbüsləri şəxsən ələ almalı olur.

Biz 20 yanvar hadisəsində ən azı Sovet qoşun hissələri qədər məsuliyyət daşıyan Qorbaçovun cəbhə hərəkətini də, ölkə problemlər içində boğularkən bütün potensialını Ulu Öndər Heydər Əliyevin xalqla kommunikasiyasını kəsməyə səfərbər edən Mütəllibovu və Xalq Cəbhəsini, hakimiyyət hərisliyi ilə

xaos və anarxiya yaradıb işğala rəvac verən AXC–Müsavat xuntasını, dəfələrlə dövlət çevrilişləri etmək istəyən “millətçi”ləri, rəngli inqilablara özənib narıncıya bürünən siyasi klounları, iqtisadi müstəqilliyimizə doğru irəliləyərkən neftin qiymətinin ucuzlaşmasına sevinən Cəmil və Gültəkin kimi siyasi dələduzları, müharibə dövründə milli həmrəyliyi pozmaq cəhdləri ilə Azərbaycana məğlubiyyət arzulayan və 1990-cı illərin ssenarisi üzrə məhz məğlubiyyət üzərindən iqtidar olmağa ümid edən Mehdiyev–Kərimov cütliyünü, o cümlədən başqa ölkələrin səfirliklərindən pul və təlimat alıb, açıq antimilli mövqe tutan siyasət və media möhtəkirlərini öz adı ilə çağırmağa məhkumuq.

Cənab İlham Əliyev bu millətə elə bir qələbə bəxş edib ki, biz artıq hər şeyi öz adı ilə çağırmaq gücündəyik. Biz artıq qalib kimi davranmalıyıq. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Naqif Həməzəyev. Buyurun

Naqif Həməzəyev. Təşəkkür edirəm. Hörmətli xanım sədr, hörmətli həmkarlar və media nümayəndələri. Ölkənin əsas rəqəmsal hökumət platforması olan my.gov-da istifadəçilərin sayı 2 milyon nəfəri ötür. My.gov platformasında istifadəçi sayının artmasına bir neçə əsas rəqəmsal funksionallıq ciddi təsir göstərmiş. Bu artımda my.gov.id funksiyası xüsusi rol oynayır. Bu funksiya vətəndaşlara QR kod vasitəsi ilə dövlət və özəl qurumları sistemlərinə rahat və sürətli giriş imkanı yaradıb. Bundan əlavə, icazələrin idarə edilməsi funksiyası vətəndaşlara fərdi məlumat paylaşımına nəzarət imkanı verərək platformanı daha da istifadəçi yönümlü, təhlükəsiz və rahat edibdir. Eyni zamanda, yeni istifadəyə verilmiş dövlət qurumlarına məktub

göndərmək və almaq funksiyası da vətəndaş mərkəzlərinin rəqəmsal xidmət təcrübəsini daha yüksək səviyyəyə çatdırıb.

Göründüyü kimi, rəqəmsal hökumət və xidmətlərin təşkili həyatımızı asanlaşdırıb. İnanıram ki, 2026-cı ildə rəqəmsal hökumət xidmətləri daha da genişlənəcək. Ümid edirəm ki, növbəti illərdə rəqəmsal sənəd dövriyyəsinə çıxış imkanları artırılacaqdır. Bununla kağız, çap, poçt xərclərinə və ən əsas, vaxta xeyli qənaət etmiş olacağıq. Həmçinin qeyd edirəm ki, “ASAN Xidmət”in fəaliyyəti və xüsusi ilə elektron növbə sistemi uzun illərdir, nöqsansız işləyir. Amma bəzi qurumlar fərqli növbə sistemləri tətbiq edərək vətəndaşların problemlə üzləşməsinə səbəb olurlar. Özümüzdə tətbiq olunan və uğur qazanan rəqəmsal həllərə üstünlük versək, daha yaxşı olar.

Xəstəxanalarda və poliklinikalarımızda elektron növbə sistemlərinin tətbiqi gecikir. Dəfələrlə fərqli xəstəxanalarda olmuşam. Gördüyüm mənzərə heç də ürəkaçan deyil. Müasir dövrdə kağız və ya köhnə üsullarla növbə təşkil edilməyə çalışılması heç də səmərəli deyil. My.gov platformasında səhiyyə xidmətlərinin sayının artırılmasına və səhiyyə müəssisələrində növbə sisteminin tətbiqinə çox böyük ehtiyac var. Ümid edirəm ki, aidiyyəti qurumlar bu məsələlərin həllinə dair fəaliyyətlərini artıracaqlar. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Fazil Mustafa. Buyurun.

Fazil Mustafa. Hörmətli xanım sədr, hörmətli millət vəkilləri, bu ərəfədə Milli Məclisin komitə sədri hörmətli Musa Quliyev tərəfindən distant iş yerləri ilə bağlı məsələ həm Milli Məclis üzvlərinə, həm də ictimaiyyətə çox tutarlı, ətraflı

məlumat verildi. Mən də bu ideyanı dəstəkləyirəm. Bu, həqiqətən də, vacibdir. Bu, sadəcə, həm dövlət, həm də özəl sektorda işin keyfiyyətinin və vaxt israfının qarşısını almaq üçün faydalı olmayacaq, eyni zamanda, Bakı və Sumqayıt kimi böyük şəhərlərdə tıxac probleminin həlinə də müəyyən dərəcədə öz faydasını göstərəcəkdir. Çünki xeyli sayda insanın bu cür fəaliyyət sferasına keçirilməsi və müəyyən kateqoriya insanların öz avtomobili ilə yola çıxmaması müəyyən dərəcədə avtomobillərin sayının azalmasına təsir göstərə bilər. Amma biz bu tıxac probleminin həlli ilə bağlı mütləq daha yeni istiqamətlər düşünməliyik. Hələ ki, ölkə Prezidentinin böyük söyləri nəticəsində Qarabağa insanların köçürülməsi prosesi davam edir. Amma bu proses hələ bir müddət davam edəcəkdir və şəhərin müəyyən dərəcədə yükünün azalması bir qədər çətinliklər yaradacaqdır. Əvvəllər də bu Məclisdə səsləndirilmişdi. Avropa ölkələrində, başqa ölkələrdə olduğu kimi, biz də sürüşkən iş rejiminə keçirilmə məsələsini mütləq həll etməliyik. Yəni diqqət edirsinizsə, bəzi ölkələrdə iş saati hətta saat 7-də başlayıb 4-də qurtarır. Elə müəssisələr var ki, onların bazar günü iş rejiminə keçməsi mümkün ola bilər. Banklar və başqa sektorlar, tutaq ki, həftə içi, yəni iş günü çalışmaya bilərlər. Çünki işləyən əhali onlara daha çox sərbəst vaxtda müraciət edə bilər.

Bu günlərdə bir reportaj keçirildi. Bir dövlət qulluqçusu müsahibədə söylədi ki, mən 8 saat rəsmi işdə, 4 saat isə tıxac üçün işləyirəm. Həqiqətən də, insanların böyük əksəriyyəti öz iş yerinə çatmaq üçün 2 saat öncədən evdən çıxır və evə geri dönüşdə də 2 saat vaxt itirir. Ona görə də hələ Bakının problemi həll olunmadığı təqdirdə, biz bu vətəndaşların vəziyyətini

yüngülləşdirmək üçün müəyyən addımlar ata bilərik. Əgər insan sübut edərsə ki, o, işə gəlmək üçün yolda 2 saat vaxt sərf edir, heç olmasa, işdən 1 saat öncə buraxılma imtiyazı nəzərdə tutulmalıdır. Çünki bu, hər bir insanın, əsasən də, keyfiyyətli iş ortaya qoyan bir şəxsin səmərəli fəaliyyəti baxımından olduqca faydalıdır. İndi Bakının tıxac probleminin həlli, doğrudan da, çətindir. Avtobusların hərəkətini və başqa məsələləri tənzimləmək lazımdır. Bu istiqamətlərdə müəyyən dərəcədə işlər də görülüb. Amma vətəndaşların, xüsusi ilə dövlət qulluğunda olan vətəndaşların vəziyyətini yüngülləşdirmək üçün addımlar atılmalıdır. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Müşfiq Cəfərov. Buyurun.

Müşfiq Cəfərov. Təşəkkür edirəm. Hörmətli xanım sədr, hörmətli deputatlar, media nümayəndələri. İlk öncə möhtərəm cənab Prezidenti, ailə üzvlərini, Sizi, xanım sədr və hörmətli həmkarlarımı, bütün Azərbaycan xalqını qarşıdan gələn 31 dekabr – Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Günü və Yeni il münasibəti ilə ürəkdən təbrik edir, yeni ildə yeni uğurlar və xoş günlər arzulayıram.

Son illər cənab Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycanda şəhərsalma və memarlıq sahəsində köklü və sistemli islahatlar həyata keçirilir. İşgaldan azad edilmiş ərazilərdə salınan rayon və şəhərlər, müasir baş planlar, vahid memarlıq konsepsiyası bu siyasətin bariz nümunəsidir. Məhz bu strateji baxışın davamı olaraq 2026-cı ilin “Şəhərsalma və Memarlıq İli” elan edilməsi və həmin ildə Azərbaycanda beynəlxalq “World Urban Forum”un, yəni BMT-nin Ümumdünya Şəhərsalma Forumunun keçirilməsi ölkəmizin bu

sahədə regional deyil, qlobal iddia ortaya qoyduğunu göstərir. Belə bir mərhələdə bizim əsas vəzifəmiz şəhərsalma siyasətini yalnız ideya səviyyəsində deyil, institusional baxımdan da möhkəmləndirməkdir.

Qanunvericiliyə əsasən tikintiyə icazə verən yeganə səlahiyyətli orqan Dövlət Şəhərsalma və Arxitektura Komitəsidir. Layihələrin təsdiqi, şəhərsalma əsaslandırılması, baş planların icrası və son qərar mexanizmi bu qurumun səlahiyyətindədir. Lakin praktikada yerli icra hakimiyyətlərinin rəyləri hələ də prosesə həlledici təsir göstərir və bu, layihələrin ələlxüsüs da regionlarda həyata keçirilməsində müəyyən çətinlik yaradır. Hesab edirəm ki, şəhərsalma siyasətinin institusional tamamlanması üçün Dövlət Şəhərsalma və Arxitektura Komitəsinin regional idarələri yaradılmalıdır. Tikinti və şəhərsalma ilə bağlı hazırda yerli icra hakimiyyətlərində olan rəy və texniki səlahiyyətlər birbaşa bu regional idarələrə verilməlidir. Bu regional idarələr Prezidentin müəyyən etdiyi şəhərsalma strategiyasını regionlarda icra edəcək, vahid memarlıq və planlaşdırma standartlarını təmin edəcək, subyektiv və fərqli yerli yanaşmaları aradan qaldıracaq. Bu, həm də mərkəzi idarənin yükünü azaltmış olacaq.

“World Urban Forum” və “Şəhərsalma və Memarlıq İli” çərçivəsində Azərbaycan müasir şəhərsalma modelini, şəffaf icazə mexanizmlərini, güclü institusional idarəetməni dünyaya nümayiş etdirməlidir. Bunun üçün isə səlahiyyətlərin parçalandığı deyil, Prezidentin müəyyən etdiyi strategiyanı vahid mərkəzdən icra edən sistem lazımdır. Bu addım Azərbaycanın şəhərsalma idarəetməsində yeni mərhələnin başlanğıcı olacaq. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Vasif Qafarov. Buyurun.

Vasif Qafarov. Təşəkkür edirəm. Hörmətli xanım sədr, hörmətli həmkarlar, son illərdə ölkəmizdə avtomobil sayının sürətlə artması şəhəriçi nəqliyyatın idarə olunmasını, eləcə də küçə parklanmasının səmərəli tənzimlənməsini zəruri edir. Azərbaycan Yerüstü Nəqliyyat Agentliyinin nəzarətində olan ödənişli parklanma yerlərində avtomobillərin fiziki təhlükəsizliyi və sığortalanması məsələsi isə bu gün aktual olan hüquqi boşluqlardan biridir.

Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsinin və “İstehlakçıların hüquqlarının müdafiəsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun tələbləri xidmət göstərən tərəfin məsuliyyətini və xidmətin təhlükəsizliyini özündə ehtiva edir. Bu baxımdan ödənişli parklanma xidmətinin sığorta mexanizmi ilə təmin edilməsi həm hüquqi, həm də sosial baxımdan zəruridir. Beynəlxalq təcrübədə bu modelin uğurla tətbiq olunması onun effektivliyini təsdiq edir.

Hörmətli həmkarlar, ödənişli parklanma yerlərində sığorta mexanizminin tətbiq edilməməsi bir sıra ciddi mənfi nəticələr doğurur. Ən əsas problem ondan ibarətdir ki, vətəndaş parklanma üçün ödəniş etdiyi halda, parklanma yerində avtomobilinə dəyən zərərə görə heç bir təminat almır. Ödənişli park yerinə qoyulan avtomobilə başqa bir şəxs, yaxud nəqliyyat vasitəsi zərər vurduqda və ya təbiət hadisəsi nəticəsində, məsələn, güclü külək zamanı ağacın avtomobilin üzərinə aşması kimi hallarda parklanma xidmətinin ödənişli olmasına baxmayaraq, yenə də zərərin ödənməsi avtomobil sahibinin üzərinə düşür. Bu isə həm istehlakçı hüquqlarının pozulmasına,

həm də göstərilən xidmətin mahiyyətinin formaldan kənara çıxmasına səbəb olur. Bu kimi hallar vətəndaşın ödədiyi xidmət haqqının mahiyyətinə uyğun təminat ala bilməməsi ilə nəticələnir və bu, sığorta mexanizminin tətbiqini daha da zəruri edir. Mövcud vəziyyət həm sosial narazılıq yaradır, həm də ödənişli parklanma sisteminə olan ictimai etimadı zəiflədir.

Buna görə də hesab edirəm ki, qanunvericilikdə müvafiq dəqiqləşmələr aparılmalıdır və parklanma xidmətlərində sığorta məsuliyyəti aydın şəkildə müəyyən olunmalıdır. Bu məqsədlə təklif edirəm ki, ödənişli parklanma xidmətləri üzrə avtomobillərin təhlükəsizliyinə dair məsuliyyət qanunvericilikdə aydın şəkildə təsbit edilsin. Parklanma haqqının minimal sığorta komponenti inteqrasiya edilsin və sürücülərlə bağlanan parklanma müqavilələrinə sığorta şərtləri açıq şəkildə daxil edilsin.

Hörmətli həmkarlar, digər vacib bir məsələ taksilərin xüsusi avtobus zolaqlarından istifadəsi ilə bağlıdır. “Avtomobil nəqliyyatı haqqında” Qanuna əsasən taksilər ictimai nəqliyyat vasitəsi sayılır və beynəlxalq təcrübədə bu model geniş şəkildə tətbiq olunur. Bu baxımdan təklif edirəm ki, Bakı şəhərində rəsmi platformalarda qeydiyyatda olan taksilərə avtobus zolaqlarından istifadə hüququ verilsin. Hesab edirəm ki, bu addım nəqliyyatın intellektual idarə olunmasını gücləndirəcək, tıxac yükünü azaldacaq və vətəndaş məmnunluğunu artacaqdır. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Zaur Şükürov. Buyurun.

Zaur Şükürov. Təşəkkür edirəm, hörmətli xanım sədr. Hörmətli xanım sədr, hörmətli deputat həmkarlar, bildiyiniz

kimi, “Konstitusiya və Suverenlik İli” ilə əlaqədar Vəkillər Kollegiyası tərəfindən ödənişsiz əsaslarla hüquqi yardım kampaniyası keçirilib. Xanım sədr, mən təmsil etdiyim seçki dairələrində Sizin təşəbbüsünüzle Vəkillər Kollegiyası seçicilərimiz üçün sentyabr-dekabr ayları ərzində ödənişsiz hüquqi yardım təşkil edib. Bu təşəbbüsə görə, xanım sədr, şəxsən Sizə və Vəkillər Kollegiyasına minnətdarlığımı bildirirəm. Şübhəsiz, ölkədə vətəndaş məmnunluğunun təmin edilməsi məsələsinin Prezident cənab İlham Əliyevin daim diqqətində olduğunu nəzərə alaraq bu kimi təşəbbüslər xüsusi ilə önəmlidir.

Hörmətli xanım sədr, hörmətli deputat həmkarlar və media nümayəndələri. Təmsil etdiyim seçki dairəsi üzrə Qaradağ rayonunun Müşfiqabad qəsəbəsində yerləşən binaların istilik təchizatı ilə əlaqədar bir məlumatı diqqətinizə çatdırmaq istərdim. Belə ki, bu qəsəbədəki yaşayış binalarını istiliklə təmin edən qazanxanaları qazla təmin edən, Bakı-Şamaxı yolunun kənarında yerləşən 800 metrə yaxın qaz xəttinin yenidən çəkilməsi zərurəti yaranmışdır. Bu səbəbdən binaların qızdırılmasında müəyyən problemlər müşahidə edilmişdir.

Sözügedən problemlə əlaqədar məlumat əldə ediləndən dərhal sonra tərəfimizdən “Azəriqaz” İstehsalat Birliyinin rəhbərliyi ilə davamlı telefon əlaqəsi yaradılmış və məsələnin həlli istiqamətində lazımi dəstək göstərilməsi xahiş edilmişdir. Həmçinin digər aidiyyəti qurumlarımıza müvafiq məktublar ünvanlanmışdır. Eyni zamanda, məsələ ilə əlaqədar təşəbbüsümüzle dekabrın 18-də həmin binaların 150-yə yaxın sakini ilə görüşümüz baş tutmuşdur. Bu məsələnin işıqlandırılması üçün İctimai Televiziyanın əməkdaşları da

əvvəlki günlərdə qəsəbədə olmuşlar.

Təqdirəlayiq haldır ki, “Azəriqaz” İstehsalat Birliyi bu məsələdə son dərəcə məsuliyyətli və operativ davranmış, işçi qüvvəsi maksimum səfərbər edilmişdir və nəticədə həmin qaz xəttinin çəkilməsi artıq yekunlaşmaq üzrədir. Ümid edirik ki, 1-2 günə “Azəristiliktəchizat” tərəfindən binaların istiliklə təchizatı təmin ediləcəkdir. Bununla əlaqədar “Azəriqaz” İstehsalat Birliyinin rəhbərliyinə təşəkkürümü bildirirəm.

Həmçinin gələcəkdə belə halların baş verməməsi üçün istilik sisteminin qış mövsümünə hazırlığının öncədən yoxlanılması məsələsinin yerli aidiyyəti qurumlarımız tərəfindən davamlı şəkildə diqqətdə saxlanmasının zəruriliyini vurğulamaq istərdim. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Elman Nəsirov. Buyurun.

Elman Nəsirov. Hörmətli xanım sədr, hörmətli həmkarlar və media nümayəndələri. Amerika Birləşmiş Ştatlarının Lemkin İnstitutu Amerika Birləşmiş Ştatlarının Prezidenti Donald Trampa müraciət edib. Müraciətin mətni ilə tanış olduqda siyasi riyakarlığın zirvə nöqtəsini görməmək mümkün deyil. Ondan xahiş edirlər ki, Milad bayramı ərəfəsində Azərbaycanda müttəhimlər kürsüsündə əyləşən hərbi canilərin azad olunmasına kömək göstərsin.

Mən Lemkin İnstitutu söylədim. Amma institutun tam adı belədir: Genosidə qarşı Mübarizədə Lemkin İnstitutu. Paradoksa baxın ki, bu institutun missiyası genosid aktı ilə bağlı cinayətlərin üzə çıxarılmasıdır və onlar birbaşa soyqırımı cinayətini törətmiş şəxslərin, terrorçuların, terrorizmi maliyyələşdirən şəxslərin azadlığa çıxarılması məsələsini

gündəmə gətirirlər, fəvqəldövlətin prezidentindən bu məsələdə kömək gözləyirlər. Bunların yeganə “arqument”ləri odur ki, bu cinayəti törədənlər etnik mənsubiyyət baxımından ermənilərdir. İkinci mövqeləri də budur ki, niyə onların məhkəmə prosesi məhz Azərbaycanda keçirilməlidir. Halbuki beynəlxalq praktikada oxşar hallarda cinayətkar hansı ölkədə hadisəni törədibse, məhkəmə də həmin ölkədə baş verir.

Yaltaqlığın zirvəsini Lemkin İnstitutunun müraciətində görməmək mümkün deyil. Donald Trampa – ABŞ Prezidentinə müraciətdə yazırlar ki, əgər Siz bu adıçəkilən erməni əsilli şəxsləri azad etsəniz, bu sizin prezidentlik fəaliyyətinizin ən böyük humanitar və geosiyasi nailiyyəti kimi dünyada qəbul oluna bilər. Hətta bir az da qabağa gedib deyirlər ki, əgər Siz Azərbaycanda müttəhimlər kürsüsündə əyləşən bu erməni əsilli cinayətkarların azad edilməsinə nail olsanız, bu Sizin ta Aralıq dənizindən Sakit okeana qədər bir ərazidə sülhpərvər missiyanızın təsdiqi kimi tarixə düşəcək. Amerikanlıların təbirincə desək: “no comments”, yəni burada buna bir şərh vermək çox çətinidir.

Burada diqqətdən yayınmayan bir cəhət də odur ki, bu canilərdən biri – Ruben Vardanyan USAID ilə, birbaşa onun rəhbəri Samanta Paula ilə çox yaxın dostluq münasibətlərində olub. Amerika Birləşmiş Ştatlarının Prezidenti bu cinayət təşkilatının fəaliyyətini dayandırır. Mənə elə gəlir ki, elə Donald Tramp USAID ilə Ruben Vardanyanın əlaqəsini bildikdən sonra bu məsələ ilə...

Sədrlik edən. Çox sağ olun.

Hörmətli həmkarlar, daha çıxış edən yoxdur. Mən hamıya təşəkkür edirəm.

Biz gündəliyin məsələlərinə keçəcəyik. Gündəliyimizdə bu gün 9 məsələ var. 1-ci məsələ Əmək Məcəlləsində və digər 4 məcəllədə, “Yaşayış yeri və olduğu yer üzrə qeydiyyat haqqında” Qanunda və daha 20 qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Qeyd edirəm ki, layihə üçüncü oxunuş üçün təqdim edilir. Hörmətli həmkarlar, bilirsiniz ki, qanun layihəsinə Ailə, qadın və uşaq məsələləri komitəsində baxılmışdır. İndi mən komitənin sədri hörmətli Hicran xanım Hüseynovaya söz verirəm. Hicran xanım, üçüncü oxunuşda təqdim edin. Buyurun.

Hicran Hüseynova, *Milli Məclisin Ailə, qadın və uşaq məsələləri komitəsinin sədri.*

Hörmətli xanım sədr, hörmətli həmkarlar, hörmətli media nümayəndələri. Qeyd edirəm ki, qanun layihəsi normativ hüquqi aktlar arasındakı ziddiyyətin və qanunvericilikdəki boşluqların aradan qaldırılması, həmçinin “valideyn himayəsindən məhrum olmuş uşaq” anlayışına münasibətdə vahid yanaşmanın tətbiq edilməsi məqsədi ilə hazırlanıb.

Bu layihə əsasında “Valideynlərini itirmiş və valideyn himayəsindən məhrum olmuş uşaqların sosial müdafiəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda, digər 23 məcəllədə və qanunlarda dəyişiklik edilməsi nəzərdə tutulur. Milli Məclisin plenar iclasında ikinci oxunuşda müzakirə edilmişdir. Əlavə rəy və təklif daxil olmayıb. Cari il 19 dekabr tarixli komitə iclasında da üçüncü oxunuşda baxılması üçün Milli Məclisin müzakirəsinə tövsiyə edilmişdir. Məlumatı nəzərə almağınızı xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Hörmətli həmkarlar, bilirsiniz ki, bu məsələyə daha 7

komitədə baxılıb. Əmək və sosial siyasət komitəsində, Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsində, İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsində, Gənclər və idman komitəsində, İnsan hüquqları komitəsində, Elm və təhsil, Səhiyyə komitəsində. Mən indi komitə sədrlərinə və ya təmsilçilərinə bir-bir söz verəcəyəm.

Musa müəllim, sizin komitənizdə baxılıb. Buyurun.

Musa Quliyev, *Milli Məclisin Əmək və sosial siyasət komitəsinin sədri*.

Çox sağ olun. Hörmətli xanım sədr, hörmətli millət vəkilləri, qanun layihəsinin ikinci oxunuşundan sonra komitəyə təkliflər daxil olmayıb. Qanunun mətnində dəyişiklik yoxdur. Komitənin rəyi müsbətdir. Olduğu kimi səsə qoymağınızı və dəstəkləməyinizi sizdən xahiş edirəm. Sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun.

Əli Hüseynli. Buyurun. Dediym kimi, sizin komitənizdə baxılıb.

Əli Hüseynli, *Milli Məclisin Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin sədri*.

Çox sağ olun, xanım sədr. Komitənin profilinə uyğun olaraq, Cəzaların İcrası Məcəlləsində uyğunlaşdırma xarakterli dəyişiklik edilmişdir. Nəzərə almağınızı xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun.

Azər Əmiraslanov. Buyurun.

Azər Əmiraslanov, *Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin sədri*.

Hörmətli xanım sədr, təqdim edilmiş layihə İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsi tərəfindən üçüncü oxunuşda da dəstəklənir. Nəzərə alınmasını xahiş edirəm. Sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun.

Gənclər və idman komitəsi. Şahin müəllim, burdasınız, buyurun, məlumat verin.

Şahin İsmayilov, *Milli Məclisin Gənclər və idman komitəsinin sədri.*

Çox sağ olun. Hörmətli xanım sədr, əziz həmkarlar, müzakirə olunan qanun layihəsi ilə bağlı Gənclər və idman komitəsinin mövqeyi müsbətdir. Səsə qoyulmasını xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Zahid müəllim, sizin komitədə də baxılıb. Buyurun.

Zahid Oruc, *Milli Məclisin İnsan hüquqları komitəsinin sədri.*

Təşəkkür edirəm, xanım sədr. Komitəmizin profili üzrə uşaq hüquqları ilə bağlı məsələ uyğunlaşdırma xarakterli dəyişiklikdir. Xahiş olunur, nəzərə alınız. Sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun.

Anar İsgəndərov. Buyurun.

Anar İsgəndərov, *Milli Məclisin Elm və təhsil komitəsinin sədri.*

Hörmətli xanım sədr, qanun layihəsi ilə bağlı komitənin rəyi müsbətdir. Səsə qoyulmasını xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun.

Əhliman müəllim, xahiş edirəm, komitənin rəyini bildirin.

Əhliman Əmiraslanov, *Milli Məclisin Səhiyyə komitəsinin sədri.*

Hörmətli Sahibə xanım, hörmətli həmkarlar, qanun layihəsi ilə bağlı Səhiyyə komitəsinin də rəyi müsbətdir. Xahiş edirəm, qanun layihəsini dəstəkləyəsınız.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Əhliman müəllim.

Hörmətli həmkarlar, mən qanun layihəsini üçüncü oxunuşda səsə qoyuram. Buyurun, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.35 dəq.)
Lehinə	109
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	109
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qanun layihəsi üçüncü oxunuşda qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, gündəliyin növbəti 6 məsələsi ikinci oxunuşda olan qanun layihələridir. İndi gündəliyin 2-ci məsələsinə keçirik. Bu, “İnformasiya, informasiyalaşdırma və informasiyanın mühafizəsi haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Bilirsiniz ki, qanun layihəsinə İnsan hüquqları komitəsində baxılıb. Zahid müəllim, xahiş edirəm, ikinci oxunuşu nəzərə alaraq məlumat verin. Buyurun.

Zahid Oruc. Təşəkkür edirəm. Hörmətli sədr, dəyərli millət vəkili, Milli Məclisin 19 dekabr tarixli iclasında layihənin birinci oxunuşunda çıxış edən hörmətli vitse-spiker Musa Qasımlı, millət vəkili hörmətli Azay Quliyev və Razi Nurullayev layihəni müdafiə edərək onu cəmiyyətin tələbi kimi dəyərləndirdilər. Layihəyə səs verən, eləcə də onu mediada geniş şərh edən deputatların çıxışlarında qanun layihəsinin ifadə azadlığına qarşı deyil, ictimai mənaqiyyatın, sosial davranış normalarının və milli təhlükəsizliyin

qorunmasına xidmət etdiyi vurğulandı.

Millət vəkili Azay Quliyev haqlı olaraq qanun layihəsinin hüquqi dairəsini genişləndirərək onun xaricdə himayə edilən, beyinlərində çip yerləşdirilən şəxslərə, sosial şəbəkələr, xüsusi ilə YouTube, Facebook, Instagram və TikTok kimi platformalarda Azərbaycan xalqını və dövlətini gündəlik rejimdə təhqir edənlərə və eyni əməllərin daxilə davamçılarına da tətbiq olunmasını, o cümlədən qlobal şirkətlərin ölkəmizdə rəsmi nümayəndəliyin yaradılmasını və birgə mübarizə yollarını təklif etdi. Haqlı yanaşmadır, düzgün çağırışdır. Ümidvarıq ki, yaxın gələcəkdə yeni qanun layihələri həmin tələbləri əhatə edəcək, kiber vətənimizi də qorumağa xidmət göstərəcək.

Eyni zamanda, qanunvericiliyə rəqəmsal asılılıq, rəqəmsal manipulyasiya, rəqəmsal klonlaşdırma və alqoritmik təhlükəsizlik kimi anlayışların da gətirilməsi istənilir. Əminəm ki, dediyimiz kimi, bu, gələcəkdə baş verəcək.

Göründüyü kimi, nəinki parlamentin, bütövlükdə, cəmiyyətimizin haqlı narahatlığına səbəb olan müasir kommunikasiya cinayətləri qeyri-əxlaqi kontentləri yaradanların, yayanların və xarici dövlətlərin əlində silaha çevrilib. Biz xarici ölkələrdə terror mediasını himayə edən qüvvələrin bir vaxtlar Qarabağda işğalı qoruyub saxlayanlarla eyni mərkəzlər olduğunu görürük, bilirik. Fərq etməz, onlar terroru iqtisadiyyatda, yoxsa sosial mediada törədir. Məqsədləri birdir: dövləti linç etmək, xalqı zəiflətmək və parçalamaq, qələbəmizi oğurlamaq, mümkün olmadıqda onu ləkələmək və sərvətlərimizi sümürmək. Ona görə də Baş prokurorluq haqlı olaraq xarici terrorçulara qarşı qanunun ən sərt maddələrini

tətbiq edib və xalqımızın konstitusion mənafeələrini qorumağa çalışır.

Ötən dəfə qeyd etdiyimiz kimi, problem təkcə etik, mənəvi prinsiplərin, əxlaqi dəyərlərin davamlı, sistemli hücumlara məruz qalması deyil, sosial şəbəkələrin müxtəlif cinayətlərin alətinə çevrilməsidir. Xüsusi ilə Telegram kanalı və TikTok platformasında nəzarətsiz mühitdə insan alveri, cinsi istismar və qeyri-qanuni vasitəçilik üçün geniş imkanlar yaranıb. Belə fəaliyyətlər fərdi pozucu davranış deyil, təşkilatlanmış şəbəkədir.

Məlumat üçün: 2025-ci ilin statistik məlumatlarına görə, ölkəmizdə internet istifadəçilərinin 71 faizindən çoxu sosial şəbəkə platformalarına müntəzəm daxil olur. Gənclər və yeniyetmələrdə uyğun göstərici 85 faizə yaxınlaşıb. 2024–2025-ci illərdə TikTok və Telegram kimi platformalarda məzmun istehlakı orta hesabla 25-30 faiz artıb. Belə çoxmilyonlu auditoriyada yayılan kontentin davranış modellərinə və milli dəyərlərə təsiri qaçılmazdır. OCED, UNESCO və UNICEF-in tədqiqatlarına görə, sosial mediada əxlaq normalarının pozulmasının neqativ təsirləri aqressiv davranışları artırır, əxlaq normalarını deformasiyaya uğradır, uşaqlar və yeniyetmələrdə sosial stressi dərinləşdirir. Bir az öncə hörmətli Ceyhun Məmmədov bu məsələlərə toxundu. Əminəm ki, gələcəkdə parlament bu məsələlərə də baxacaq.

Ən təhlükəlisi qeyri-əxlaqi hərəkətlərin və məzmunların artıq küçədə deyil, telefon ekranlarında, sosial şəbəkələrin çoxmilli qruplarında alqoritmlərin nüvəsində formalaşmasıdır. Dövlətə, ailəyə, müəllimə, şəhidlərin yüksək adına və Vətən müharibəsi qəhrəmanlarına deyil, qeyri-əxlaqi yollarla populyar

olanlara pərəstiş və təbliğat trendə çevriləndə məsələ təkcə sosial deyil, milli təhlükəsizlik mahiyyəti daşıyır. Ötən dəfə biz Avropa ölkələrində bununla bağlı həm inzibati, həm də cinayət məsuliyyəti yaradan normaları vurğulamışdıq.

Bir daha hər birinizə təşəkkür edirik. Ümidvarıq ki, layihəyə müsbət səs verəcəksiniz. Sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Hörmətli həmkarlar, ikinci oxunuşdur, biz qanun layihəsinə əsas kimi səs verməliyik. Buyurun, qanun layihəsinə əsas kimi münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.40 dəq.)
Lehinə	103
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	104
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qanun layihəsi əsas kimi qəbul edildi.

Təklif olundu ki, 5 dəqiqəyə keçək. Hamı razıdır?

Yerdən. *(Eşidilmir.)*

Sədrlik edən. Hörmətli həmkarlar, indi biz müzakirəyə keçirik.

Siyavuş Novruzov. Buyurun.

Siyavuş Novruzov. Təşəkkür edirəm. Hörmətli xanım sədr, hörmətli deputatlar, hörmətli mətbuat nümayəndələri. Çox vacib, günün tələblərinə tam uyğun bir qanun layihəsidir. Mən hesab edirəm ki, burada olan maddələrin təkcə İnzibati Xətalər

Məcəlləsində deyil, Cinayət Məcəlləsində də daha da gücləndirilməsinə, əlavələrə ehtiyac var. Çünki bir qrup şəxs tərəfindən insan psixologiyasına, şəxsiyyətinə, ləyaqətinə toxunan, o cümlədən dövlətin, onun ali rəhbərliyinin ünvanına yolverilməz ifadələr işlədənlərə qarşı müəyyən addımların atılmasına ehtiyac var.

Mən bu qanun layihəsini 3 hissəyə bölərdim. Birinci hissə. Bu qanun layihəsi bu gün xaricdə oturub Azərbaycana, onun ordusuna, suverenliyinə, konstitusion quruluşuna, ərazi bütövlüyünə qarşı iş aparan və hansı məqsədlərlə buradan sığınacaq alıb gedən şəxslərlə bağlı tətbiq olunmalıdır. Bu, söz azadlığının məhdudlaşdırılması deyil. Adi bir misal çəkmək istərdim. “BBC” kanalı Trampın fikirlərini səhv ifadə etmişdi deyə, dərhal məhkəməyə verildi və məhkəmə çəkişmələri hələ də davam edir.

Xaricdə oturub, heç bir məsuliyyət daşımadan insanları təhqir etmək, onları mənəvi terrora məruz qoymaq, doğrudan da, Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsində ən ağır maddə olmalıdır. Bununla bağlı prokurorluq orqanları müəyyən işlər qaldırıblar və hesab edirəm ki, bu, daha da genişlənməlidir. Həmin şəxslər Azərbaycana gətirilməli və onlar qanun qarşısında cavab verməlidirlər.

İkincisi, mən hesab edirəm ki, elə şəxslərə qarşı birgə mübarizə aparmalıyıq. Yəni “məndən ötdü, qardaşıma dəydi” prinsipinə əsaslanmamalıyıq və yükü öz üzərimizə gətirməliyik ki, atılan daş dövlət başçısına deyil, bizə dəysin. Ona görə də bu məsuliyyət bizim üzərimizə düşməlidir. Biz buna qarşı mübarizəni birgə başlayanda həmin insanlar da geri çəkilir.

Bir qrup insan hesab edir ki, danışsam, məni təhqir edəcəklər,

insanlar bunu oxuyacaq. Təbii ki, insanlar oxuyur və başa düşür ki, bunlar bu ifadələri evlərində, ailələrində, valideynlərinin qarşısında istifadə edirlər. Yəni o tərbiyənin daşıyıcılarıdır. Onların çıxışlarını həyat yoldaşları, bacıları, anaları da oxuyur. Buna görə də o cür ifadələr işlədərək insanların heysiyyətinə toxunmaq istəyirlərsə, birinci, elə öz heysiyyətlərinə toxunurlar. Yenə qeyd edirəm ki, onlar hansı ad altında gediblər, bu, bəllidir. Müxtəlif adlar altında Azərbaycanı tərk ediblər. Çoxu da heç bir partiyanın üzvü deyil. Bu məsələyə baxılmalıdır.

İkinci məsələ bu gün əlinə qələm alıb dərhal, birinci, Milli Məclisin deputatından yazaraq məşhurlaşmaq əhval-ruhiyyəsinə düşənlərlə bağlıdır. Mən hesab edirəm, bunlar haqqında da ölçü götürülməlidir ki, yollarını azmasınlar, düzgün tərbiyə olunsunlar. Əgər jurnalistliyi seçiblərsə, düzgün fəaliyyət göstərsinlər.

Üçüncüsü isə televiziya kanallarında göstərilən seriallar, verilişlərdir ki, buna aidiyyəti qurumlar cavabdehlik daşıyır. Hesab edirəm ki, orada olan mənəvi terroru aradan qaldırmağa bunların imkanı çata bilər. Diqqətinizə görə sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Hicran Hüseynova. Buyurun.

Hicran Hüseynova. Sağ olun. Xanım sədr, hörmətli həmkarlar, media nümayəndələri. Məlum olduğu kimi, hazırda müxtəlif informasiya resurslarından, o cümlədən sosial şəbəkələrdən istifadə edirik və bu, günümüzün reallığıdır. Lakin internetin, müasir texnologiyaların müsbət cəhətləri ilə yanaşı, insanların davranışlarına, düşüncəsinə, xüsusi ilə də uşaqların sosial inkişafına ziyan vuran bəzi mənfi məqamları da var.

Sosial şəbəkələrdə etikaya, əxlaqa zidd paylaşımlar,

internetdə və mətbuatda yayımlanan bəzi videofilmlər, televiziya verilişləri yeniyetmələrin düşüncəsinə, dünya görüşünə çox mənfi təsir göstərir. Belə hallar yeniyetmələri təhsildən yayındırır, onları başqa zərərli vərdislərə də aludə edir. Bu, bir çox hallarda aqressiv davranışlara və nəticə etibarını ilə qanunazidd hərəkətlərə yol vermələrinə də səbəb olur. Əfsuslar olsun ki, belə hadisələr haqqında mediada məlumatlara rast gəlirik. Buna görə də bu sahədə qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsinə zərurət yaranıb. Qanun layihəsinə edilən dəyişiklikləri müsbət qiymətləndirirəm.

Uşaqları qorumaq üçün qeyri-əxlaqi ifadələri, narkotik vasitələri, psixotrop maddələri, alkoqolu təbliğ edən informasiya axınının qarşısını almaq lazımdır. Eyni zamanda, ictimaiyyət arasında da maarifləndirmə işləri daha da gücləndirilməlidir. Hesab edirəm ki, təqdim olunan qanun layihəsi uşaqların təhlükəsizliyinin müdafiəsində, milli-mənəvi dəyərlərimizin qorunmasında da zərərli informasiyanın qarşısının alınmasında əhəmiyyətli rol oynayacaq. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Elçin Mirzəbəyli. Buyurun.

Elçin Mirzəbəyli. Təşəkkür edirəm. Hörmətli xanım sədr, hörmətli millət vəkilləri, hörmətli media nümayəndələri. İkinci oxunuşda müzakirə etdiyimiz “İnformasiya, informasiya-laşdırma və informasiyanın mühafizəsi haqqında” Qanuna əlavə edilməsi təklif olunan yeni maddə informasiya məkanında mövcud olan real risklərin hüquqi tənzimlənməsi məqsədi daşıyır və normativ zərurətdən irəli gələn mühüm təşəbbüs kimi qiymətləndirilməlidir.

Birinci oxunuş zamanı obyektiv səbəblərdən məsələ ilə bağlı

çıxış etmək imkanım olmasa da, mövqeyimi yazılı şəkildə katibliyə təqdim etmişəm. İkinci oxunuşun tələblərinə uyğun olaraq, bəzi hüquqi-texniki məqamlara da diqqət çəkmək istərdim. Təklif olunan əlavədə istifadə edilən anlayışların əksəriyyəti, o cümlədən ictimai mənaəviyyətə zidd hərəkətlər, cəmiyyətə hörmətsizlik ifadə edən davranışlar, əxlaqsız ifadələr və əxlaq normalarının pozulması halları mövcud qanunvericilikdə, xüsusi ilə də İnzibati Xətlər və Cinayət məəcəllələrində normativ məzmun daşıyan və hüquqi tətbiq təcrübəsi formalaşmış anlayışlardır.

Eyni zamanda, əlavədə istifadə edilən “milli-mənəvi dəyərlər” ifadəsi normativ hüquqi aktlarda ayrıca anlayış kimi təsbit edilməyib və ölçülə bilən hüquqi meyarlarla müəyyən olunmayıb. Bu anlayışın semantik yükü və mahiyyəti, mənası aydın olsa da, normativ tətbiq baxımından onun şərhində müxtəlif yanaşmaların ortaya çıxması ehtimalı mövcuddur. Nəzərə alsaq ki, təklif olunan əlavədə artıq “ictimai mənaəviyyət”, “əxlaq normaları” və “əxlaqsız hərəkətlər” kimi hüquqi baxımdan müəyyən olunmuş anlayışlar yer alır, normanın tətbiqi üçün əlavə qeyri-müəyyən anlayışların daxil edilməsinə ehtiyac yaranmaya bilər.

Cinayət Məcəlləsinin 27-ci fəsili, yəni ictimai mənaəviyyət əleyhinə cinayətlərə dair normalar mahiyyət etibarı ilə hazırda müzakirə etdiyimiz qanun layihəsinə təklif olunan əlavənin məqsəd və məzmunu ilə uzlaşır. Xüsusi ilə də Cinayət Məcəlləsinin 242-ci maddəsində pornoqrafik materialların hazırlanması, yayılması və reklamı ilə müəyyən edilmiş hüquqi tənzimləmə insan bədəninin əxlaq normalarına zidd formada təqdim olunmasına dair normativ yanaşmanın mövcudluğunu

göstərir. Bu baxımdan yeni əlavənin mövcud hüquqi mexanizmlərlə normativ uyğunluğu təmin edilsə, qənaətimə görə, daha yaxşı olar.

Eyni zamanda, qeyd etmək istəyirəm ki, Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası da daxil olmaqla, qüvvədə olan normativ hüquqi aktlarda “milli-mənəvi dəyərlər” anlayışı hüquqi termin kimi təsbit edilməyib. Konstitusiyada “ümumbəşəri dəyərlər” və “mənəviyyat” anlayışlarından istifadə olunur ki, bu da hüquqi baxımdan daha geniş və tətbiqi baxımdan müəyyənlik yaradan anlayışlardır. Normativ aktlarda istifadə edilən terminlərin hüquqi müəyyənlik prinsipinə uyğunluğu sonrakı tətbiq mərhələsində mübahisələrin qarşısının alınması baxımından da vacib əhəmiyyət kəsb edir.

Gələcəkdə təklif olunan maddənin tətbiqi zamanı sanksiyaların mübahisələndirilməsi prosesində subyektiv şərh risklərinin yaranmaması üçün normanın terminoloji dəqiqliyinin təmin edilməsinin məqsədəuyğun olduğunu düşünürəm. Bu baxımdan, hesab edirəm ki, “insan bədəninin hissələrinin əxlaq normalarına və milli-mənəvi dəyərlərə zidd formada göstərilməsinə dair məlumatlar” ifadəsinin “insan bədəninin hissələrinin əxlaq normalarına və ictimai mənəviyyata, yaxud insan mənəviyyatına zidd formada göstərilməsinə dair məlumatlar” kimi redaktə olunması hüquqi müəyyənliyi gücləndirə bilər.

Diqqətinizə çatdırmaq istədiyim başqa bir məqam isə təklif olunan əlavədə yer alan “açıqca” sözü ilə bağlıdır. Doğrudur, bu söz digər qanunvericilik aktlarında, o cümlədən Cinayət Məcəlləsində də yer alıb. Lakin bu ifadənin ikili mənə verdiyini və həm zərf, həm də isim kimi işlədildiyini nəzərə alsaq, bu

sözün, sadəcə, “açıq”, “açıq şəkildə”, “açıq-aydın” kimi işlədilməsi, zənnimcə, daha doğru olar. Bu baxımdan təklif olunan əlavənin “cəmiyyətə açıqca hörmətsizlik kimi ifadə edən hərəkətlərin edilməsi” hissəsinin “cəmiyyətə açıq hörmətsizlik edən hərəkətlərin edilməsi” kimi təqdim olunmasını təklif edirəm.

Bütövlükdə, layihəni dəstəkləyirəm və qəbulunun cəmiyyət üçün faydalı olduğunu düşünürəm. Minnətdaram.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Aydın Hüseynov. Buyurun.

Aydın Hüseynov. Hörmətli xanım sədr, hörmətli millət vəkilləri, hörmətli media nümayəndələri. Müzakirə etdiyimiz qanun layihəsi milli-mənəvi dəyərlərimizi qoruyub saxlayan, onu təmin edən qanunlar sırasındadır və bu baxımdan ikinci oxunuşda da qanun layihəsini dəstəkləyirəm.

Bir neçə fikrimi ifadə etmək istərdim. Bəzi internet televiziyyalarında, eləcə də saytlarda ölkənin ictimai-siyasi şəxslərinin, nüfuzlu şəxslərin çıxışları olur. O çıxışlara həmin internet televiziyyalarında şərhlər yazırlar. Əslində, həmin çıxışların mahiyyətinə baxmadan təhqiramiz ifadələr işlənir və bu, illərcə həmin internet televiziyyasının səhifələrində qalır. Əlbəttə, tənqidi yanaşma, öz fikirlərini bildirmək olar. Bu qanunun tələblərinə uyğun gəlməyən təhqiramiz ifadələrin işlənməsi səbəbindən də həmin səhifələrin sahibləri ilə bağlı layihədə bu və digər formada məsuliyyəti ifadə edən maddələrin də olmasını təklif edərdim.

Növbəti təkliflərim redaktə xarakteri daşıyır. Qanun layihəsində “belə məzmun təəssüratı yaradan jestlərin edilməsinə” ifadəsi var. Əlbəttə, “jest” sözü başadüşüləndir, çox

geniş mənəlidir. Qanunda isə konkretlik olduğu üçün “jest” sözü əvəzinə “bədən hərəkətlərinin və işarələrinin” ifadəsi işlənsin.

Bir də təklif olunan qanun layihəsində “insan bədəninin hissələrinin” ifadəsinin yerinə “insan bədənini” ifadəsi qalsın... Hesab edirəm ki, “hissələri” dedikdə bir az insan bədənindən kənarda kimi nəzərdə tutula bilər.

Bütövlükdə, qanun layihəsini dəstəkləyirəm. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Rəşad Mahmudov. Buyurun.

Rəşad Mahmudov. Çox təşəkkür edirəm. Çox hörmətli xanım sədr, hörmətli həmkarlar, müzakirə etdiyimiz qanun layihəsi informasiya təhlükəsizliyi və ictimai maraqlar baxımından vacib əhəmiyyət kəsb edir. Millət vəkllərinin və dəyərli həmkarlarımızın da fikirləri ilə razıyam ki, ümumiyyətlə, dövlət rəhbərinin, xüsusi statusda olan insanların daha çox fərdi statusda deyil, institusional simvol olduğunu qəbul etməliyik. Onlara qarşı yönəlmiş qeyri-etik söz və davranışlar konkret bir şəxsə deyil, bu, dövlət institutlarına, milli rəmzlərə, bayrağa və dövlətin təmsil etdiyi dəyərlərə yönəlmiş münasibət anlamı daşıyır. Bu şəkildə də olmalıdır. Şəxsi düşüncəm odur ki, bu məsələlərlə bağlı ən sərt qərarlar verilmədiyi müddət ərzində, əfsuslar olsun, insanların, cəmiyyətin bu mövzuda kirli düşüncələrlə qarşı-qarşıya qalması getdikcə artmağa davam edəcəkdir.

Eyni zamanda, bu qanun layihəsi ilə əlaqəli olan bir məsələni diqqətə çatdırmaq istəyirəm. Son dövrlərdə internet resurslarında və sosial şəbəkələrdə əsassız, təsdiqini tapmayan məlumatların, xüsusən konkret tibb müəssisələrinin və

həkimlərin adları çəkilməklə yayılması ciddi problemlər yaradır. Xanım sədr, mən bildirmək istəyirəm ki, bu paylaşımlar nə hüquqi araşdırmaya, nə də tibbi ekspertizaya əsaslanır. Lakin cəmiyyətdə fakt kimi təqdim olunur və durmadan tirajlanır. Nəticə etibarı ilə bu, həkimlərin peşəkar reputasiyasının risklə üz-üzə qalması, hüquqi təzyiq qorxusu formalaşdırır. Ən təhlükəlisi də odur ki, bu gün çox aydın bir şəkildə həkimlər və xəstəxanalar arasında ağır riskli və yüksək məsuliyyət tələb edən xəstəliklərdən və tibbi müdaxilələrdən getdikcə yayınma halları yaranır. Bu isə artıq təkcə bir həkimə və xəstəxanaya deyil, birbaşa pasiyentə və bütövlükdə, səhiyyə sisteminə ziyan verir.

Unutmamalıyıq ki, tibb sahəsi də emosional manipulyasiyalara və ictimai linç mexanizmlərinə qarşı ən həssas sahələrdən biridir. Burada səhv və təhrif olunmuş informasiya, sadəcə, imic məsələsi deyil, real klinik qərarlara təsir edən ciddi amildir. Bu baxımdan, hesab edirəm ki, qanunvericilikdə informasiya azadlığı ilə yanaşı, peşəkar fəaliyyətin qorunması, faktların təsdiqi və məsuliyyət balansı dəqiq şəkildə nəzərə alınmalıdır. Əlbəttə, qəbul edirik ki, tənqid, müzakirə mümkündür, amma ittiham yalnız sübuta əsaslanmalıdır. Əks halda biz cəmiyyətdə həkimi riskdən qaçan, ağır məsuliyyətdən çəkinən mövqeyə sürükləmiş olacağıq ki, bu da heç kimin marağında deyil və bu gün ölkədə həyata keçirilən səhiyyə islahatlarının da ümumi məqsədinə zidd bir hərəkətdir.

Təklif edirəm ki, ikinci oxunuşda bu aspekt ayrıca nəzərə alınsın və gələcəkdə tibb sahəsinə münasibətdə əsassız məlumatların yayılmasının qarşısını alan daha aydın və effektiv hüquqi mexanizmlər formalaşdırılsın. Mən qanun layihəsini dəstəkləyirəm və bütün millət vəkillərini də qanun layihəsini

dəstəkləməyə çağırıram. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Vüqar Rəhimzadə. Buyurun.

Vüqar Rəhimzadə. Çox təşəkkür edirəm, xanım sədr. Mən də hesab edirəm ki, kifayət qədər vacib, müasir dövrün çağırışlarını özündə ehtiva edən bir dəyişiklikdir. Cəmiyyəti, fərdləri, vətəndaşları qorumaq, bütövlükdə, insanların mənəvi terrora məruz qalmaması üçün bu bəndin əlavə olunması olduqca vacibdir. Bu gün YouTube kanalında, sosial şəbəkələrdə dövlətin sütunlarını sarsıtmaq, dövlətə qarşı çox ədalətsiz, qərəzli və düşmən siyasəti yürüdən və xaricdə oturub bloqer adı altında Azərbaycana qarşı böhtan kampaniyası aparan həmin cinayətkar qruplara, cinayətkar ünsürlərə, düşünürəm ki, bu maddənin tələblərinə uyğun qaydada hüquqi qiymət verilməlidir. Bu, vacib addımlardan biridir.

Ümumiyyətlə, istənilən fəaliyyət növündə hüquqi yanaşma, hüquqi tənzimləmə və hüquqi qiymətləndirmə olmalıdır. Kimliyindən və hansı peşə sahibi olmasından asılı olmayaraq, istənilən fərdin şəxsi həyatına, ailə həyatına müdaxilə qətiyyəən qəbulolunmazdır, qətiyyəən yolverilməzdir. Bu baxımdan, düşünürəm ki, bu qanun layihəsinə əlavə olunmuş o müddəa bu proseslərin nizamlanmasında müstəsna əhəmiyyət kəsb edəcəkdir.

Bir xatırlatma etmək istəyirəm. Bir müddət bundan öncə bir sıra beynəlxalq təşkilatlar, Avropa, Qərb ölkələri bir qanun layihəsi ilə bağlı gündəmə gəlmişdi: Diplomatiya haqqında qanun. Bu ölkələr bunu qəbul edirdi, çünki onlarda bu qanun yox idi. Olan qanunlar da işlək vəziyyətdə deyildi. Amma beynəlxalq təşkilatlar Azərbaycanda belə bir qanunun qəbul

olunması ilə bağlı, yəni təhqirə, böhtana görə olan maddənin Cinayət Məcəlləsindən çıxarılması və Mülki Məcəlləyə salınması ilə bağlı təkliflər, tələblər irəli sürürdülər. Əlbəttə ki, hər bir fərdin, vətəndaşın fəaliyyətinə hüquqi yanaşma, hüquqi qiymətləndirmə olmalıdır.

Bu gün sosial şəbəkələr xaotik, idarəolunmaz bir vəziyyətdədir. Burada Tik-Tok-dan söhbət düşdü. Kimin kimdən xoşu gəlmir, kimin kiminləsə müəyyən mənada ədavəti varsa, yaranmış münbit şəraitdən istifadə edərək təhqiramız, böhtanlı və qərəzli, bütövlükdə, insan ləyaqətini alçatmaqla bağlı kifayət qədər mənasız və gərgin bir mühit yaradaraq fəaliyyət göstərirlər. Dəyərli deputat həmkarlarımız, hesab edirəm ki, bu layihəni birmənalı şəkildə dəstəkləmək lazımdır. Bu, olduqca vacibdir. Cəmiyyətin saflığı, dövlətin, dövlətçiliyin qorunması və bütövlükdə, vətəndaşların şəxsi və ailə həyatına edilən kənar müdaxilələrin, təhqirlərin qarşısının alınması üçün olduqca əhəmiyyətli bir dəyişiklikdir. Mən müsbət səs verəcəyəm və deputat həmkarlarımın da bunu dəstəkləmələrini xahiş edirəm.

Çox təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Erkin Qədirli. Buyurun.

Erkin Qədirli. Çox sağ olun, hörmətli xanım sədr. Biz Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsində bu maddəni çox ətraflı müzakirə etmişdik. Mən də orada geniş çıxış etmişdim. Plenar iclasda söz almaq həvəsini hörmətli həmkarımız Elçin Mirzəbəylinin çıxışı oyatdı. Mən ona təşəkkür edirəm, çox gözəl bir çıxış idi. Nəzəri məqamlara toxundu. Mən onun qayğılarını çox gözəl anlayıram. Bununla belə bir

hüquqşünas kimi bildirməliyəm ki, – əslində, bütün hüquqşünaslar bunu bilir, – hüquq dilinin ana dilinin bir parçası olduğuna baxmayaraq, onun bir sıra özəllikləri var. Bədii dil qədər geniş ifadə imkanları olmur və hüquq dili düşünülmüş halda bu hala salınır. Bununla belə, baxın, burada bir neçə məsələ var. İctimai mənəviyyət, əxlaq və milli dəyərlər anlayışları.

Hörmətli Elçin Mirzəbəyli daha çox milli-mənəvi dəyərlərin həddindən artıq geniş bir anlayış olduğunu vurğulayaraq təcrübədə sui-istifadələrə yol verilə biləcəyini vurğulamışdı. Güman edirəm, – yəni ən azından anladığım budur, – hüquq dilini, özəlliklə semantik baxımdan götürək. Semantik baxımdan qapalı və açıq dillər var. Məsələn, riyaziyyatın dili semantik baxımdan qapalıdır. Oradakı ifadələri anlamaq üçün riyaziyyatdan qırağa çıxmağa ehtiyac yoxdur. Məsələn, deyək ki, hamımızın bildiyi katet kvadratlarının cəmi hipotenuz kvadratına bərabərdir. Bu cümləni anlamaq üçün riyaziyyatdan qırağa çıxmağa gərək yoxdur. Çünki hər bir sözün anlamı riyaziyyatın özündə açıqlanır. Hüquq dili semantik baxımdan tamamilə açıq dildir. O, hər sahədən bir mənə çıxaran, hətta qoparan bir dildir.

Heç də təsadüfi deyil ki, burada ictimai mənəviyyət, əxlaq, eləcə də milli-mənəvi dəyərlər ayrıca anlayışlar kimi göstərilib. Bunlar mənası yaxın anlayışlar kimi görünsə də, sinonim deyillər. Bunlar hüquq ədəbiyyatında və nəzəriyyəsinə çox dərin işlənmiş mövzulardır. Əxlaqla mənəviyyət arasında belə ziddiyyətlər ola bilər. Çoxunuza qəribə də gələ bilər. Amma hüquqda bu ehtimal da nəzərə alınır. Çünki əxlaq regional, lokal, yəni məhəlli, etnik qruplara, dini qruplara bağlı olur. Yəni

qrupdan qrupa, bölgədən bölgəyə dəyişə bilir. Hansı isə davranış bir bölgədə əxlaqa zidd sayıla bilsə də, digər bölgədə bu cür sayılmaya bilər. Hətta bir dildə ifadə seçimi bir məhəllədə əxlaqa zidd sayıla, başqa bir məhəllədə belə sayılmaya bilər. Ona görə də bu, qanunvericilikdə və hüquqda nəzərə alınır. İctimai mənəviyyat bütün toplumun qəbul etdiyi qaydalardır. Əxlaq isə məhəlli, regional və digər qruplara aid oluna bilər. Ona görə də burada fərq bu mənada ayrılır.

Milli-mənəvi dəyərlərə gəldikdə isə bunlar, ümumiyyətlə, davranış qaydaları deyil, bunlar, elə adından da göründüyü kimi, dəyərlərdir. Bəzi hallarda hansı isə davranışla, hansı isə dəyərin pozulması ilə bağlı məhkəmənin işi olacaq... Ümumi şəkildə belə bunu cavablandırmaq mümkün olmayacaq. Eyni zamanda, fikir versəniz, burada sosial normaları pozan davranışların da fərqləndirilməsi göstərilir. Təhqir, hörmətsizlik, bir də var, sadəcə, ziddiyyət. Bunlar ayrı-ayrı anlayışlardır. Təhqir, təbii ki, ən ağır davranışdır. Ondən nisbətən aşağı, ikinci pillədə gələn hörmətsizlikdir. Amma burada da çox önəmlidir, açıqca hörmətsizlikdən söhbət gedir. Hər bir hörmətsizlik inzibati cinayət məsuliyyətinə əsas yaratmır. Nəhayət, daha yüngül pozucu davranış sırf ziddiyyət doğuran davranışdır.

Mən bu maddənin tərtibatında, dilində hansı isə bir qüsür görmürəm. Komitədə də dəstəklənmişdir. Burada da, hesab edirəm ki, elə bu şəkildə qəbul olunmalıdır.

Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Hörmətli həmkarlar, indi biz səsverməyə keçirik. Maddələr üzrə səs verəcəyik. Cəmi bir maddə var. Xahiş edirəm, həmin maddəyə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri (saat 12.06 dəq.)

Lehinə 103

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 2

İştirak edir 105

Nəticə: Qəbul edildi

Çox sağ olun, maddə qəbul edildi.

İndi isə mən qanun layihəsini ikinci oxunuşda bütövlükdə səsə qoyuram. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri (saat 12.06 dəq.)

Lehinə 104

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 1

İştirak edir 105

Nəticə: Qəbul edildi

Çox sağ olun, qanun layihəsi ikinci oxunuşda qəbul edildi.

İndi isə 3-cü məsələyə keçirik. Bu, İnzibati Xətalər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihəsidir. Layihəyə Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsində baxılmışdır. Komitənin üzvü hörmətli Kamal Cəfərov məlumat verəcək. Kamal müəllim, buyurun.

Kamal Cəfərov, *Milli Məclisin Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin üzvü.*

Çox sağ olun, hörmətli xanım sədr. Birinci oxunuş zamanı layihə ilə bağlı geniş məlumat vermişdim. O zaman bir sıra təkliflər olmuşdu. Hörmətli həmkarım Vasif Qafarov “ictimai mənəviyyət” anlayışının sui-istifadə edilməsi ehtimalı ilə bağlı təklifini irəli sürmüşdü. Erkin müəllim, əslində, bayaq bunu nəzəri formada izah etdi. İctimai mənəviyyət ifadəsi də yeni bir ifadə deyil. Çünki elə İnzibati Xətlər Məcəlləsinin 2-ci maddəsində inzibati xətlər qanunvericiliyinin əsas vəzifələrindən biri ictimai mənəviyyətin qorunmasıdır. Bununla yanaşı, həm İnzibati Xətlər Məcəlləsində, həm də Cinayət Məcəlləsində ictimai mənəviyyət əleyhinə ayrıca xüsusi bir fəsil var. Digər tərəfdən, konkret hallar üzrə ictimai mənəviyyət əleyhinə olan xətlər də məhkəmənin səlahiyyətindədir. Aydın məsələdir ki, bununla bağlı məhkəmə təcrübəsi də var. Bu məsələ də o kontekstdə tənzimlənəcək.

Birinci oxunuş zamanı ikinci bir məsələ də qaldırılmışdı ki, sanksiya kimi ilkin olaraq xəbərdarlıq, ondan sonra cərimələr və daha sonra inzibati həbs məsələsi olsun. Ancaq kütləvi nümayiş etdirməklə ictimai mənəviyyəti təhqir edən, kəskin ifadələr işlədən, söyüşlər söyləyən, cəmiyyətə açıqca hörmətsizlik göstərən, əxlaqsızlıq nümayiş etdirən şəxslərə ilkin mərhələdə xəbərdarlıq etmək qanunun çəkindirici qüvvəsinə qarşıdır və bizim məqsədlərimizə uyğun deyil. Ona görə də sanksiyanın olduğu kimi qalması məqsədəmüvafiq hesab edilir.

Üçüncü məsələ isə, ümumilikdə, “valideynlərini itirmiş uşaqlar” anlayışı ilə, valideyn himayəsindən məhrum olmuş uşaqlarla bağlıdır. Bilirsiniz, bundan əvvəl biz həmin məsələni müzakirə etdik. Bu, birinci məsələdə var idi. Həmin birinci məsələnin üçüncü oxunuşda müzakirəsində qəbul etdiyimiz

qanun layihəsini nəzərə alaraq, 63.3-cü maddədən “valideynlərini itirmiş və” sözləri çıxarılır.

Hörmətli xanım sədr, sosial şəbəkələrin uşaqların psixoloji sağlamlığına, milli ideologiya çərçivəsində vurduğu zərəri nəzərə alaraq, mən bu barədə 19 dekabr tarixli plenar iclasda da Sizdən xahiş etmişdim. Bu gün həmkarlarım Ceyhun Məmmədov, Zəhid Oruc da məsələni qaldırdılar. Bəlkə növbəti il çərçivəsində 16 yaşdan aşağı uşaqların sosial şəbəkələrdə hesab açmasını məhdudlaşdıran ictimai bir müzakirə təşkil etmək üçün... Sizdən məqsədmüvafiq hesab etdiyiniz komitələrin və dövlət orqanlarının iştirakı ilə ictimai müzakirənin keçirilməsi məsələsinə də baxmağınızı xahiş edirik.

Çox sağ olun, təşəkkür edirəm. Həmkarlarımı qanun layihəsinin lehinə səs verməyə çağırıram.

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Ceyhun müəllim deyəndə mən artıq onu qeyd etdim. O məsələyə növbəti sessiyada mütləq baxacağım. Siz Erkin müəllimin adını çəkdiniz. Bəli, mən hətta düşünürəm ki, Fərid müəllim, bizim şöbələrdə – hüquq şöbələrində bu məsələlərlə bağlı Erkin müəllimin biliyindən və təcrübəsindən istifadə etmək olar. Çünki çox açıq, çox aydın bir açıqlama verdi. Düşünürəm ki, Kamal müəllim bunu düzgün qeyd etdi. Çox sağ olun.

Hörmətli həmkarlar, ikinci oxunuşdur, qanun layihəsini əsas kimi qəbul etməliyik. Buyurun, əsas kimi münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri

(saat 12.10 dəq.)

Lehinə

102

Əleyhinə

0

Bitərəf	0
Səs vermədi	2
İştirak edir	104
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qanun layihəsi əsas kimi qəbul edildi.

Çıxış etmək istəyən yoxdur. Mən səsverməyə keçirəm. Maddələr üzrə səs verəcəyik. 2 maddədən ibarətdir. Xahiş edirəm, 1-ci maddəyə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.10 dəq.)
Lehinə	102
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	103
Nəticə: Qəbul edildi	

Maddə qəbul edildi.

Xahiş edirəm, növbəti, 2-ci maddəyə münasibət bildirin. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.11 dəq.)
Lehinə	104
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	104
Nəticə: Qəbul edildi	

Bu maddə də qəbul edildi.

İndi isə mən qanun layihəsini bütövlükdə ikinci oxunuşda səsə qoyuram. Buyurun, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.11 dəq.)
Lehinə	104
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	105
Nəticə: Qəbul edildi	

Qanun layihəsi ikinci oxunuşda qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, növbəti məsələyə keçirik. Cinayət Məcəlləsində, İnzibati Xətalər Məcəlləsində, “Tarix və mədəniyyət abidələrinin qorunması haqqında” və “Mədəniyyət haqqında” qanunlarda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəmizdir. Qanun layihəsinə Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsində baxılıb. Komitənin üzvü hörmətli Nizami Səfərova söz verirəm. Nizami müəllim, buyurun.

Nizami Səfərov, *Milli Məclisin Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin üzvü.*

Hörmətli xanım sədr, hörmətli deputatlar, müzakirənizə çıxarılan qanun layihəsi barədə birinci oxunuş zamanı ətraflı məlumat verilmişdir. Xatırlatmaq istərdim ki, qanunvericilikdə edilməsi nəzərdə tutulan dəyişikliklərin əsas məqsədi mədəni irsin qorunması sahəsində müvafiq hüquqi rejimin səmərəsinin artırılması, mədəni sərvətlərə qarşı yönələn əməllərə münasibətdə cinayət və inzibati məsuliyyətin gücləndirilməsi,

substantiv dəqiqləşmələrin aparılmasıdır. Nəticə etibarı ilə milli qanunvericiliyə yeni tənzimləmələrin gətirilməsi, həmçinin mövcud hüquqi boşluqların aradan qaldırılmasını təmin edəcək.

Hörmətli deputatlar, qanun layihəsinin ikinci oxunuşda qəbul edilməsinə səs verməyinizi xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun.

Mədəniyyət komitəsində də baxılıb. Ona görə komitənin sədri hörmətli Polad müəllimə söz vermək istəyirəm. Polad müəllim, komitənin rəyini bildirin. Buyurun.

Polad Bülbüloğlu, Milli Məclisin Mədəniyyət komitəsinin sədri.

Hörmətli xanım sədr, hörmətli millət vəkilləri, hörmətli media nümayəndələri. Mədəniyyət komitəsində müzakirə olunmuşdur. Heç bir əlavə təklif, irad yoxdur. Olduğu kimi səsə qoymağınızı xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Polad müəllim.

Hörmətli həmkarlar, qanun layihəsinə əsas kimi münasibət bildirək. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.13 dəq.)
Lehinə	96
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	97
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qanun layihəsi əsas kimi qəbul edildi.
Müzakirəyə keçirik. Vüqar Bayramov. Buyurun.

Vüqar Bayramov. Çox təşəkkür edirəm. Hörmətli xanım sədr, hörmətli millət vəkilləri, mən də qanun layihəsini dəstəkləyirəm və səs verəcəyəm. Təbii ki, qanun layihəsi kifayət qədər vacib bir məsələyə həsr olunub. Azərbaycanda dövlət tərəfindən 6308 tarixi mədəni abidə qorunur və onlardan 82-si dünya əhəmiyyətlidir. Əslində, rəqəmlər bir daha təsdiq edir ki, qanun layihəsi tarixi və mədəni abidələrin qorunması və bu istiqamətdə inzibatçılığın gücləndirilməsi baxımından vacib dəyişiklikləri özündə ehtiva edir.

İkinci oxunuşun tələblərinə uyğun olaraq, çox qısa bir neçə təklifimi təqdim etmək istərdim. Əvvəla, yeni redaktədə qanun layihəsində 246-cı maddədə dəyişikliklər təklif olunur. Bu dəyişikliklərin mahiyyəti ondan ibarətdir ki, cərimələrin müəyyənləşdirilməsi, sabit, yəni fiks məbləğlərdən daha diferensial meyarlara keçid tətbiq olunur. Yəni əgər mövcud redaktədə cərimələrin məbləği sabit, fiks rəqəmlərlə ifadə olunurdusa, yeni təklif olunan layihədə cərimələrin məbləği hesablanan zaman diferensial olaraq dəymiş ziyanın məbləği meyar olaraq götürüləcək və buna uyğun olaraq hesablanacaq. Amma bütün bunlarla yanaşı, 246.1-ci maddədə cərimələrin məbləği müəyyənləşdirilən zaman dəymiş ziyanın iki mislinədək olan miqdar və ya iki ilədək azadlığın məhdudlaşdırılması və ya azadlıqdan məhrumetmə nəzərdə tutulub. Burada artıq fiks və sabit rəqəmlərdən istifadə olunmayacaq. Bir tərəfdən, daha məqsədəuyğun olardı ki, burada məbləğlə bağlı minimum müəyyənləşsin. Məsələn, mövcud versiyanı da nəzərə alsaq, daha məqsədəuyğun olardı ki, məhz təklif olunan redaksiyada 4 min manatdan az olmamaq şərti ilə dəymiş ziyanın iki mislindən az olmamaq və üç

misindən çox olmamaq şərti ilə cərimə məbləği müəyyənləşdirilsin. Buna nə üçün ehtiyac var? Çünki bəzi hallarda dəymiş ziyanın məbləği böyük rəqəmlə ifadə olunmaya bilər və nəticədə onun iki misli praktik olaraq cərimə baxımından kiçik rəqəmlə ifadə olunur. O baxımdan daha məqsədəuyğun olardı ki, məhz 246.1-ci maddədə minimum məbləğ də müəyyənləşdirilsin. Əgər dəymiş ziyanın məbləği minimum məbləğdən az olursa, o halda minimum məbləğ götürülməklə cərimələrin hesablanması mümkün ola bilər. Eyni ilə, 246.2-ci və 246.3-cü maddələrdə də oxşar redaktənin nəzərə alınmasını və müzakirə olunmasını təklif etmək istərdim.

246-1-ci maddədə mədəni sərvətlərin ehtiyatsızlıq səbəbindən məhv olması halı baş verərsə, dəymiş ziyanı görə də cərimə və cəzalar nəzərdə tutulur. Əvvəla, təklif etmək istərdim ki, xüsusən 246.1-ci, 246.2-ci və 246.3-cü maddələrdə qəsdən ziyanın vurulması nəzərdə tutulduğu üçün bura yeni bir maddənin əlavə olunması məqsədəuyğun olardı. O baxımdan mən təklif etmək istərdim ki, 246-1-ci və 246-2-ci maddələr nəzərə alınsın. 246-1-ci maddədə ehtiyatsızlıq səbəbindən mədəni tarixi abidələrə dəymiş ziyan hesablanan zaman burada xeyli miqdarda dəymiş ziyan məhv etmədən ayrılınsın. Çünki qəsdən vurulan ziyanla ehtiyatsızlıq səbəbindən vurulan ziyanın fərqlənməsinə ehtiyac var. Çünki ehtiyatsızlıq səbəbindən yalnız məhv etmə nəzərdə tutulur. Amma daha məqsədəuyğun olardı ki, həm də ehtiyatsızlıq səbəbindən xeyli miqdarda ziyanın vurulması nəzərdə tutulsun və bu da praktiki olaraq iki maddənin qanun layihəsinə gətirilməsinə və qanun layihəsində artıq bu ziyanların həm cərimə, həm də cəza baxımından fərqləndirilməsinə gətirib çıxara bilər.

Cərimələr müəyyənləşdirilən zaman qəsdən ziyan vurulan halda, ziyanın iki misli, ehtiyatsızlıq səbəbindən məhvetmə zamanı da ziyanın iki misli həcmində cərimə tətbiq olunur. Məncə, bunlar da fərqləndirilməlidir, çünki qəsdən ziyanla ehtiyatsızlıqdan ziyan arasında cərimələrdə və cəzalarda fərqin müəyyənləşdirilməsinə ehtiyac var. Bütövlükdə, qanun layihəsini dəstəkləyirəm və səs verəcəyəm.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Qüdrət Həsənpuliyev. Buyurun.

Qüdrət Həsənpuliyev. Çox sağ olun. Hörmətli sədr, həmkarlar, media nümayəndələri. Mən də qanun layihəsini dəstəkləyəcəm. Amma 246-cı maddənin birinci və ikinci hissələrinin sanksiyaları ilə bağlı fikrimi bildirmək istəyirəm. Bilirsiniz ki, bir “herostratik şöhrət” anlayışı var. Hələ eramızdan əvvəl Herostrat adında bir şəxs Efesdə dünyanın 7 möcüzəsindən birini – Artemida məbədini yandırmışdı ki, tarixdə tanınsın və qalsın. Buna görə də pis və əxlaqsız işlər görməklə tarixdə qalmaq istəyən insanlar olub və bundan sonra da, yəqin ki, olacaq. Belələri var.

Mədəni sərvətləri qəsdən korlayan şəxs ictimaiyyət üçün olduqca təhlükəli şəxsdir. Çünki bu şəxslər bilirlər ki, həmin mədəni sərvətləri bərpa etmək mümkün olmur. Tutaq ki, hər hansı bir rəsm əsərinin üzərinə kimyəvi tərkibli maddələr atır, yaxud hansı isə bir sənət əsərini məhv edir. Yəni bunların bərpa olunması mümkün deyil. Buna görə də bu həmin şəxsin son dərəcə ictimai təhlükəli bir şəxs olmasının göstəricisidir. Bu normaların sanksiyaları alternativ cəzalar nəzərdə tutur və bu alternativ cəzalar olmamalıdır. Mən həm xasiyyət baxımından, həm də bir hüquqşünas olaraq hər zaman söyləmişəm ki,

cinayətkarlığa qarşı mübarizədə cəzaların sərtləşdirilməsini deyil, cəzanın labüdlüyünü təmin etmək lazımdır. Yəni cinayət törədən şəxs bilməlidir ki, o, hər hansı bir cinayət hadisəsi törədirsə, nə rüşvətlə, nə də kimlərsə təsiri, himayəsi ilə cinayət məsuliyyətindən yaxa qurtara bilməyəcək. Hüquq mühafizə orqanlarının peşəkarlığını şübhə altına alan şəxslər də cinayətin üstünün açılacağını düşünməzlər və bu hallarda cinayət törədirlər.

Əlbəttə, xüsusən də şəxsiyyət əleyhinə ağır cinayət törətmiş şəxslərə, o cümlədən bu cür mədəni sərvətləri qəsdən məhv edən insanlara sərt cəzalar təyin olunmalıdır. Ona görə də hesab edirəm ki, burada sanksiya belə yazılmalıdır... Bizim komitənin sədri hörmətli Əli müəllim qanunvericilik təşəbbüsü ilə çıxış edən subyektə müraciət edə bilər ki, misal üçün, birinci hissənin sanksiyası bu formada verilsin: 2 ilə qədər azadlıqdan məhrum etmə və cinayət nəticəsində vurulmuş ziyanın 2 mislinə qədər cərimə. Burada cərimə artıq əsas cəza növü kimi deyil, əlavə cəza növü kimi nəzərdə tutulsun. Amma heç olmasa, mədəni sərvəti korlayan və məhv edən şəxslər ən azından bilsinlər ki, onlar 2 il müddətinə azadlıqdan məhrum ediləcəklər.

Mənim təklifim bundan ibarət idi. Diqqətinizə görə çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Hicran Hüseynova. Buyurun.

Hicran Hüseynova. Çox sağ olun. Hörmətli xanım sədr, hörmətli həmkarlar, media nümayəndələri. Mövcud qanunvericiliyə təklif olunan əlavə və dəyişikliklər çox aktualdır. Biz öz tariximizi, mədəniyyətimizi qorumaalıyıq. Bu, çox həssas və strateji məsələdir.

Qanun layihəsinə səs verəcəyəm. Qısa olaraq bir fikrimi səsləndirmək istərdim. Müvafiq qurumlar mədəni və tarixi abidələrimizin, binalarımızın və məbədlərimizin qorunması, yenidən bərpası və təmiri üçün müvafiq tədbirlər görürlər. Xüsusi ilə qeyd etmək lazımdır ki, Heydər Əliyev Fondu bu sahədə bir çox layihələr həyata keçirir. Xüsusi ilə Qarabağda bərpa işləri, abidələrimizin, məcidlərimizin bərpası, yenidən tikilməsi göz qabağındadır. Lakin hələ də diqqətdən kənarda qalan mədəni tarixi abidələrimiz var. Bakıda, bir çox şəhər, rayon və kəndlərimizdə belə nümunələri görə bilərik. Biz bu məsələyə çox həssas yanaşmalıyıq. Bu binalar, demək olar ki, bizim tariximizdən, bizə qalan mirasdır. Hansı ölkədə bu qədər abidə olsaydı, onları bütün dünyaya tanıdar, nə qədər qədim xalq olduğunu təbliğ edərdilər. Ona görə də biz bu məsələyə xüsusi diqqət yetirməliyik. Azərbaycana məxsus olan tarixi, mədəni, dini abidələrimizi qorumalıyıq.

Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Gülşən Paşayeva. Buyurun.

Gülşən Paşayeva. Təşəkkür edirəm. Xanım sədr, həmkarlar, media nümayəndələri. Mən bu qanun layihəsini yüksək qiymətləndirirəm. Birinci oxunuşda da qısa olaraq öz münasibətimi bildirmişdim. Əlbəttə ki, dəstəkləyəcəyəm. Ancaq mən istərdim ki, bir məsələni diqqətdə saxlayaq. Bəlkə burada hüquqşünaslar bizə kömək edərlər. Əgər biz o fikri müəyyən formada bura salsaq, mənəcə, ümumiyyətlə, gələcəkdə bu qanundan istifadə edilməsi baxımından çox faydalı olardı.

Hicran xanımın sözünə dəstək olaraq qeyd etmək istəyirəm ki, biz yaz aylarında – mart, aprel, mayda Günay Əfəndiyeva ilə

birlikdə Abşeronun bir sıra qəsəbələrində – Qalada, Dübəndidə olduq. Dübəndi yaxınlığında Kələzağ adlanan yaşayış məntəqəsində çox maraqlı bir abidə var. Mən orada qeyd etmişdim. Bu ərazilərdə olan kurqanlar da tarixi abidə kimi olduqca vacibdir. Ancaq əfsuslar olsun ki, bu abidələrin ətrafında mühafizə zonaları yox idi. Ona görə biz bu qanunda inzibati xətlər, qanunvericiliklə tənzimləmə baxımından cinayət törədən insanları cəzalandırmaq üçün müvafiq qaydaları qeyd edəndə əvvəlcə əmin olmalıyıq ki, bu abidələr hansı mühafizə zonalarındadır və ora heç kim yaxınlaşıb onları dağıda bilməz. Çünki orada belə zonalar olmayanda istənilən insan başa düşməyə bilər ki, bu, kurqandır. Hesab edərdə ki, 3-4 dənə daş birlikdə birləşib, onu məhv edə bilər. Bunu heç kim görməyə də bilər. Bu baxımdan mənə elə gəlir ki, bu qanunda məhz abidələrin mühafizə zonalarını qeyd etməliyik. Mən bilirəm ki, mədəniyyətlə bağlı qanunda bu anlayış var. Bu anlayışı da hansısa formada bu dəyişikliklərə salsaq, pis olmaz.

Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Gülşən xanım, sağ olun. Yadımdadır, Siz keçən dəfə də bunu dediniz. Mən onda məsləhət gördüm, birinci Akademiya ilə danışın. Onlar dediyiniz bu kurqanları bir tarixi abidə kimi siyahıya salıblarmı, bununla bağlı işləyiblərimi, ekspedisiyalar olubmu və sair. Eləmisiniz onu?

Yerdən. *(Eşidilmir.)*

Sədrlik edən. Oldu, çox sağ olun.

Erkin Qədirli. Buyurun.

Erkin Qədirli. Çox sağ olun, hörmətli xanım sədr. Birinci oxunuşda hörmətli Rafael müəllim Hüseynov bir məsələni vurğuladı. Mən düşünürdüm ki, ikinci oxunuşda nəzərə

alınacaq. Sadəcə, indi baxıram, bu “məhvetmə” anlayışı bildirmək məqsədi ilə yazılmışdır. Amma ayrılıqda yazılmış “məhv” və “etmə” sözləri mütləq bitişik yazılmalıdır, düzəliş olmalıdır. Çünki əks halda “məhv etmə”, yəni başqa bir mənə verir. Gördüm ki, hələ əvvəlki redaksiyadadır, bunlar birləşdirilməlidir, “məhvetmə” olmalıdır. Əslində, bu mənim arqumentim deyil, hörmətli Rafael müəllim bunu söylədi. Sadəcə, onu həm dəstəkləmək, həm də bir daha yada salmaq istədim ki, bu şəkildə yazılmalıdır.

Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Aydın Mirzəzadə. Buyurun.

Aydın Mirzəzadə. Təşəkkür edirəm, xanım sədr. Qanun layihəsinə səs verəcəyəm. Burada mədəniyyət obyektlərinin dağıdılması ilə bağlı məsuliyyət çox düzgün şəkildə qoyulub. Qeyd etmək istəyirəm ki, bu məsələ həmişə cəmiyyətimizin diqqətindədir. Çox şadam ki, dövlətimiz özünün gündəlik siyasətində mədəni abidələrin qorunması məsələsinə çox ciddi diqqət edir.

Çox məmnunam ki, vaxtaşırı sosial şəbəkələrdə, mətbuatda, telekanallarda hansısa mədəniyyət abidəmizin dağıdılması ilə bağlı fakt səslənərkən, yazılarkən dövlət buna çox operativ reaksiya verir və bunun qarşısı alınır. Amma mən bir şeyə təəssüf edirəm ki, mədəni abidələrimizin qorunması ilə bağlı təbliğat çox zəifdir. Gəlin, əvvəlcə mədəni abidələrimizin qorunması məsələsini hər bir vətəndaşımızın beyninə yeridək, ondan sonra məsuliyyət məsələsini ortaya qoyaq.

Çox təəssüf ki, mən bununla bağlı reklamlara rast gəlmirəm. Vaxtaşırı şəhərin küçələrində reklam lövhələrinə rast gəlirik və

böyük bir elan var: “Burada sizin reklamınız ola bilər”. Hiss olunur ki, reklam cəlb etmək istəyirlər. Olmaz ki, həmin reklam lövhələrinə məhz “Mədəni abidələrimizi qoruyaq” deyər, şüar yazılsın. Hansısa bir abidəmizin hansı əsrdə tikildiyi UNESCO-nun diqqətində olduğu qədər cəmiyyətə də çatdırılsın. Mən çox istərdim ki, ali məktəb auditoriyalarında ixtisasdan asılı olmayaraq gənclərimizə mədəni abidələrin qorunmasının vacibliyi, onların cəmiyyətimizin mədəniyyətinin bir hissəsi olduğu barədə mühazirələr oxunsun. Bugünkü tələbələr gələcəyin icra başçıları, nazirləri, böyük şirkət rəhbərləridir. Bu baxımdan onların düşüncəsini indidən formalaşdırmaq. Gəlin, telekanallarda, saytlarda vaxtaşırı mədəni abidələrin qorunmasına dair sosial reklamlar verək. Qoy, dövlət buna bir vəsait ayırsın. Hesab edirəm ki, belə olduqda biz mədəni abidələrimizi daha çox qoruya bilərik. Bu zaman bu qanunun da tətbiqinə elə bir ehtiyac qalmaz.

Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Aydın müəllim.

Hörmətli həmkarlar, bu mövzu ilə bağlı müzakirələr bitdi. Biz maddələr üzrə səsverməyə keçirik. Layihə 5 maddədən ibarətdir. Xahiş edirəm, birinci 3 maddəyə münasibət bildirin. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri

(saat 12.29 dəq.)

Lehinə	99
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	99
Nəticə: Qəbul edildi	

Bu maddələr qəbul edildi.

İndi isə mən qalan 4-cü və 5-ci maddələri səsə qoyuram.

Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.30 dəq.)
Lehinə	98
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	99
Nəticə: Qəbul edildi	

Bu maddələr də qəbul edildi.

İndi isə mən qanun layihəsini bütövlükdə səsə qoyuram.

Buyurun, ikinci oxunuşda münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.30 dəq.)
Lehinə	102
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	102
Nəticə: Qəbul edildi	

Qanun layihəsi ikinci oxunuşda qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, növbəti məsələyə keçirik. “Notariat haqqında” və “Hüquqi şəxslərin dövlət qeydiyyatı və dövlət reyestri haqqında” qanunlarda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Layihəyə Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu

komitəsində baxılıb. Komitənin məlumatını komitənin üzvü hörmətli Nurlan Həsənov verəcək. Buyurun, Nurlan müəllim.

Nurlan Həsənov, *Milli Məclisin Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin üzvü*.

Təşəkkür edirəm, hörmətli xanım sədr. Layihə barədə ilk oxunuş zamanı geniş məlumat verilmişdir. Layihənin mətnində heç bir dəyişiklik yoxdur. İkinci oxunuşda olduğu kimi səsə qoyulmasını xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun.

Hörmətli həmkarlar, qanun layihəsini əsas kimi səsə qoyuram. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.31 dəq.)
Lehinə	102
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	103
Nəticə: Qəbul edildi	

Qanun layihəsi əsas kimi qəbul edildi.

Çıxışa yazılan yoxdur. Səsverməyə keçirik. Qanun layihəsi 2 maddədən ibarətdir. 1-ci maddəyə münasibət bildirin. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.32 dəq.)
Lehinə	101
Əleyhinə	0
Bitərəf	0

Səs vermədi	1
İştirak edir	102
Nəticə: Qəbul edildi	

Maddə qəbul olundu.

2-ci maddəni səsə qoyuram. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.32 dəq.)
Lehinə	103
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	103
Nəticə: Qəbul edildi	

Bu maddə də qəbul olundu.

İndi isə qanun layihəsini bütövlükdə səsə qoyuram. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.32 dəq.)
Lehinə	105
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	105
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qanun layihəsi ikinci oxunuşda qəbul edildi.

Növbəti məsələ “Dövlət rüsumu haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Layihəyə İqtisadi

siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsində baxılmışdır. Komitənin sədri hörmətli Azər Əmiraslanova söz verirəm. Azər müəllim, buyurun.

Azər Əmiraslanov. Çox təşəkkür edirəm. Hörmətli xanım sədr, hörmətli həmkarlar, ikinci oxunuşda təqdim etdiyimiz qanun layihəsi “Dövlət rüsumu haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsini nəzərdə tutur. Birinci oxunuş zamanı layihə barədə ətraflı məlumat verilmişdir. Bir daha xatırlatmaq istərdim ki, müzakirəyə çıxarılan qanun layihəsi məişət zorakılığından zərər çəkmiş şəxsin uzunmüddətli mühafizə ordeninin verilməsi ilə bağlı məhkəməyə ərizə ilə müraciət etdiyi təqdirdə dövlət rüsumundan azad olunmasını nəzərdə tutur.

Qanun layihəsinin ikinci oxunuşda da dəstəklənməsini məqsəduyğun hesab edirik. Diqqətinizə görə sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Azər müəllim.

Hörmətli həmkarlar, qanun layihəsinə əsas kimi münasibət bildirməliyik. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri

(saat 12.34 dəq.)

Lehinə	105
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	106
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qanun layihəsi əsas kimi qəbul edildi.

Müzakirəyə yazılanlar yoxdur. Səsverməyə keçirik. Qanun layihəsi 1 maddədən ibarətdir. Xahiş edirəm, həmin o maddəyə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.34 dəq.)
Lehinə	106
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	107
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, maddə qəbul edildi.

İndi isə mən qanun layihəsini ikinci oxunuşda bütövlükdə səsə qoyuram. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.35 dəq.)
Lehinə	106
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	106
Nəticə: Qəbul edildi	

Qanun layihəsi ikinci oxunuşda qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, növbəti məsələmiz Vergi Məcəlləsində, “Tütün və tütün məmulatları haqqında” Qanunda və digər 2 qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Qanun layihəsinə Aqrar siyasət komitəsində baxılıb. Komitənin sədri hörmətli Tahir müəllimə söz verirəm. Tahir Rzayev. Buyurun.

Tahir Rzayev, *Milli Məclisin Aqrar siyasət komitəsinin sədri*.

Çox sağ olun, hörmətli sədr. Hörmətli sədr, hörmətli deputat

həmkarlar, adları qeyd olunan qanun layihələri üç komitənin birgə yığıncağında, eləcə də plenar iclasda geniş müzakirə olundu. Deputat həmkarlarım öz dəyərli fikirlərini bildirdilər.

Çox yaxşı haldır ki, bu dəyişikliklər ictimaiyyət arasında da geniş müzakirələrə səbəb olub. Əksər televiziyalarda bu barədə müzakirələr getdi, bizim deputat həmkarlarımız müsahibələr verdilər, eləcə də bu sahə ilə məşğul olan bir çox mütəxəssis öz fikirlərini bildirdi. Fikir yekdildir ki, bu dəyişikliklər bilavasitə insanların sağlamlığına xidmət edir. Bu gün üçün çox vacibdir.

İkinci oxunuş zamanı müzakirələrdə komitəyə təklif, irad daxil olmayıb. Ona görə də səsə qoyulmasını xahiş edirəm. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun. Hörmətli həmkarlar, bu məsələyə iki komitədə də baxılıb, bilərsiniz. Birinci komitə İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsidir. Azər müəllim, buyurun, komitənin rəyini bildirin.

Azər Əmiraslanov. Çox təşəkkür edirəm. Hörmətli xanım sədr, hörmətli həmkarlar, təqdim edilmiş qanun layihəsi ilə bağlı birinci oxunuşda İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsi tərəfindən geniş rəy təqdim edilmişdi. İkinci oxunuşda da layihə komitəmiz tərəfindən dəstəklənir.

Bir daha qeyd etmək istərdik ki, elektron siqaretlərin qanunvericiliklə qadağan edilməsi hər şeydən əvvəl vətəndaşlarımızın, xüsusi ilə də gənclərin və yeniyetmələrin sağlamlığının qorunması ilə bağlıdır. Birinci oxunuş üçün təqdim olunan redaksiyada qanunun 2026-cı il fevralın 1-dən qüvvəyə minməsi nəzərdə tutulurdu. Bu müddətin aprelin 1-nə kimi uzadılması ilə bağlı İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin təklifi layihənin ikinci oxunuş üçün təqdim edilən

redaksiyasında nəzərə alınmışdır. Sahibkarların müraciəti ilə bağlı olan bu təklifin dəstəklənməsinə görə, hörmətli xanım sədr, Sizə, Aqrar siyasət və Əmək və sosial siyasət komitələrinin üzvlərinə təşəkkürümüzü bildiririk.

Qanunun tətbiqi dövrünədək sahibkarların maddi itkilərlə və çətinliklərlə üz-üzə qalmaması üçün onlara aidiyyəti qurumlar tərəfindən hər cür dəstək verilməsinin vacibliyini bir daha qeyd etmək istədik. Onu da nəzərə almalıyıq ki, elektron siqaretlərin qanunvericiliklə qadağan edilməsi sistemli maarifləndirmə işləri ilə tamamlandıqı halda, təsirli və effektiv ola bilər.

Qanun layihəsinin ikinci oxunuşda da qəbul edilməsini məqsəduyğun hesab edirik. Diqqətinizə görə sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Musa müəllim, sizin komitənizdə də baxılıb. Buyurun, Siz də münasibətinizi bildirin.

Musa Quliyev. Çox sağ olun. Hörmətli xanım sədr, hörmətli millət vəkilləri, qanun layihəsinə ikinci oxunuşda bizim komitədə də baxılmışdır. Birinci oxunuşda qanun layihəsi barədə öz müsbət fikirlərimizi hörmətli Məclisə bildirmişdik. Onu da deyim ki, qanun layihəsində qanunun qüvvəyə minməsi ilə bağlı vaxtın dəyişilməsini və aprelin 1-dən müəyyən olunmasını bizim komitə də dəstəkləyir. Birinci oxunuşda da bu barədə öz fikirlərimizi bildirmişdik.

Komitənin rəyi müsbətdir, ikinci oxunuşda bu şəkildə səsə qoyulmasını və qəbul edilməsini xahiş edirik.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Musa müəllim.

Hörmətli həmkarlar, ikinci oxunuşdur, qanun layihəsini əsas kimi qəbul etməliyik. Buyurun, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri

(saat 12.39 dəq.)

Lehinə	95
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	96
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qanun layihəsi əsas kimi qəbul edildi.

Müzakirəyə keçirik. Fazil Mustafa. Buyurun.

Fazil Mustafa. Hörmətli xanım sədr, hörmətli millət vəkilləri, bildiyiniz kimi, bu qanun layihəsi qanunvericilik təşəbbüsü qaydasında bizim tərəfimizdən irəli sürülmüşdür. Mən bu təşəbbüsü dəstəklədiyinizə görə və bu istiqamətdə öz söylərinizi hərtərəfli əsirgərmədiyinizə görə, hörmətli xanım sədr, Sizə xüsusi minnətdarlığımı bildirirəm. Eyni zamanda, bizim Aqrar siyasət, İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq və Əmək və sosial siyasət komitələrinin rəhbərlərinə və üzvlərinə təşəkkürümü bildirirəm. Çünki bu, Azərbaycan cəmiyyəti üçün təkcə qanun qəbul edilmə anlamına gəlmir, həm də önəmli bir mesaj verilməsi xarakteri daşıyır.

Birinci növbədə, qeyd etmək istəyirəm ki, əvvəl bu qanunun qüvvəyə minmə müddəti fevral ayının 1-də nəzərdə tutulmuşdu. Biz müəyyən dərəcədə sahibkarların vəziyyətini nəzərə almaq üçün müvafiq komitələrimizin də söyləri, müxtəlif araşdırmaların nəticəsində bu müddəti aprel ayının 1-nə nəzərdə tutduq. Təbii ki, bu qanunun qəbul olunmasından narazı qalan insanlar olacaq, xüsusi ilə bu sahə ilə məşğul olan və bunun biznesini həyata keçirən şəxslərin müəyyən dərəcədə problem yaşayacağı ortadadır.

Bu qanun həm də bizə bir mesaj verir ki, ümumiyyətlə, insan orqanizmi üçün zərərli olan sahələrdə biznes quran insanlar bu riskləri həmişə gözə almalıdırlar. Burada mənəvi riskdən də söhbət gedir. Siqaret, qumar, narkotik, spirtli içki, enerji içkiləri – bunlarla bağlı sahələr, ola bilsin ki, qısa müddətə böyük gəlir gətirir, amma başqa insanların bədbəxtçiliyi üzərində qurulan mexanizmə də xidmət etdiyinə görə insanlar bu sahə ilə məşğul olursa, bu istiqaməti də yadda saxlamalıdırlar.

Düşünürəm ki, bu məsələlərdə xüsusi statistika aparmağa ehtiyac yoxdur. Sadəcə, Azərbaycan cəmiyyətində orta məktəbdən tutmuş ali məktəbə qədər ölkədə olan ictimai iasə müəssisələrində azacıq müşahidə aparan insanlar görəcəklər ki, bu, yalnız oğlanlar, yəni kişi cinsinə məxsus olan insanlar üçün böyük bir təhlükə yaratmır, artıq qızlar üçün də böyük narahatlıq yaradan bir səviyyədə yayılmışdır. O baxımdan da bu qanunun qəbul olunması Azərbaycan cəmiyyətində bu mənfi tendensiyanın qarşısının alınmasına kifayət qədər ciddi şəkildə xidmət edəcəkdir. Bu baxımdan mən profil komitələrin sədrlərinə, üzvlərinə və bu məsələni dəstəkləyən Milli Məclisin bütün üzvlərinə öz təşəkkürümü bildirirəm.

Dövlətin siyasətinə də diqqət edirsinizsə, bu istiqamətdə dövlət aksizdən xeyli gəlirindən belə imtina edir. Çünki vətəndaşın sağlamlığı bəzən gəlirdən öncə gəlir. Çünki bir vətəndaşın həyatının qazanılan mənfəətdən, əldə olunan gəlirdən daha qiymətli olduğunu məhz bu qanunun tətbiqi bilavasitə göstərməkdədir. Çünki aksiz və vergi gəlirlərindən imtina bu qanunun əsas mahiyyətini təşkil edən istiqamətlərdən biridir.

Mən bir daha bu işdə dəstək verən bütün parlament üzvlərinə öz təşəkkürümü bildirirəm. Sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Fazil müəllim. Biz də Sizə minnətdarıq, çünki Milli Məclisdə təşəbbüs Sizdən gəlmişdi. Keçən dəfə Sizə söz verməyə imkan olmadı, çünki səsə qoydular. İndiki çıxışınıza görə çox sağ olun.

Vüqar Bayramov. Buyurun.

Vüqar Bayramov. Çox təşəkkür edirəm. Hörmətli xanım sədr, hörmətli millət vəkilləri, mən də qanun layihəsini dəstəkləyirəm. Hörmətli Fazil müəllimin qeyd etdiyi kimi, qanun layihəsi hər hansı bir fiskal və ya biznesdə xüsusi üstünlük yaratmır. Qanun layihəsi birbaşa əhalinin sağlamlığının qorunması məqsədi güdür. Bu qanun layihəsinin qəbul edilməsi və bu istiqamətdə qadağaların tətbiq edilməsi, əslində, qeyd olunduğu kimi, dövlət büdcəsinə müəyyən vəsaitlərin daxil olmasına təsir göstərəcək. Amma buna rəğmən, Azərbaycanda həyata keçirilən siyasətin ana xətti məhz vətəndaşlarımızın sağlamlığının daha yaxından qorunmasıdır. Təbii, bu qanun layihəsinin qəbul edilməsi bir daha təsdiq edir ki, məhz bu tip qanun layihələrində və qadağaların müəyyənləşdirilməsində əsas hədəf, məqsəd məhz vətəndaşlarımızın sağlamlığının qorunmasıdır.

İkinci oxunuşun tələblərinə uyğun olaraq, çox kiçik bir təklifi təqdim etmək istərdim. Əvvəla, “Tütün və tütün məmulatları haqqında” Qanun elektron siqaretlərlə qızdırılan tütün məmulatlarını bir-birindən ayırır. Tamamilə doğrudur. Dünya praktikasında da “elektron siqaretlər” və “qızdırılan tütün məmulatları” fərqli anlayışlardır.

Eyni zamanda, Azərbaycanda təsdiq olunmuş standartlara

əsasən “qızdırılan tütün məmulatları” və “qızdırıcı cihaz” ayrı-ayrı anlayışlar olaraq təqdim olunur. Ona görə mən təklif etmək istərdim ki, qanun layihəsinin 1.0.4-1-ci maddəsinə redaktə xarakterli “qızdırıcı cihaz vasitəsi ilə istifadə edilməsi nəzərdə tutulan tütün məmulatları” sözləri daxil edilsin. Çünki bu bizim artıq təsdiq etdiyimiz və ölkədə tətbiq olunan standartlara uyğundur. Məhz həmin tütün məmulatları qızdırıcı cihaz vasitəsi ilə istifadə olunur. Ona görə də o anlayışın və terminin qanuna gətirilməsi məqsəduyğun olardı.

Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun.

Naqif Həməzəyev. Buyurun.

Naqif Həməzəyev. Təşəkkür edirəm, xanım sədr. Hörmətli xanım sədr, nəzərinizə çatdırım ki, qanunda edilən dəyişiklikləri dəstəkləyirəm və hətta düşünürəm ki, biz bu dəyişiklikləri etməkdə gecikmişik.

Orta məktəblərdə yuxarı sinif şagirdlərinin elektron siqaret aludəçisinə çevrilməsi faktlarını bildikdən sonra insan daha çox narahat olur. Ümid edirəm ki, məktəblərimizdə bu proseslərə nəzarət mexanizmi gücləndiriləcəkdir. Heç kim bununla əlaqədar məsuliyyəti bir-birinin üstünə atmamalıdır. Həm valideynlər, həm müəllimlər, həm məktəb direktorları, həm də direktor müavinləri bu prosesdə aktiv olmalıdırlar. Ancaq etiraf edək ki, dəyişikliklər qüvvəyə mindikdən sonra qara bazarın formalaşması riskləri çox böyükdür. Bu baxımdan da bu qara bazarın formalaşmasının qarşısını almaq üçün bəzi təkliflərim var.

İlk növbədə, sahibkarların anbarlarında qalacaq məhsulların alınması, yaxud onlara dəymiş ziyanın bir hissəsini

kompensasiya olaraq ödəmək olar ki, qara bazar formalaşmasın, bu məhsullar qara bazara çıxmasın. Başqa yol isə sahibkarların sata bilməyəcəyi məhsullara əlavə gömrük ödənişləri olmadan onların başqa ölkələrə göndərilməsi, yaxud aldıqları yerə qaytarılmasına şərait yarada bilərik.

Üçüncü təklif, yəni çıxış yolu isə qanunun 5-ci maddəsində nəzərdə tutulan müddətin 1 və ya 2 ay artırılması ola bilər ki, bununla da sahibkarlar məhsulları tamamilə satıb qurtara bilər. Amma etiraf edək ki, bu haldan sui-istifadə edəcək sahibkarların da sayı çox ola bilər. Çünki onlar faktiki olaraq müddətin çox olmasını nəzərə alaraq, istər-istəməz daha çox məhsul sifariş etmiş olacaqlar. Ancaq nəzərə alaq ki, qanunvericilikdə dəyişikliklər ediləcəyini bilən bəzi sahibkarlar da çoxlu sayda məhsul sifariş ediblər. Mən düşünürəm ki, aidiyyəti qurumlar, xüsusi ilə də Dövlət Gömrük Komitəsi bu dəyişikliklərdən sui-istifadə edən sahibkarlarla bağlı çox ciddi tədbir görməlidirlər. İstənilən halda insanlarımızı zəhərləyən bu məhsulların qara bazarının formalaşmasına qətiyyənlə imkan verməməliyik.

Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Hörmətli həmkarlar, daha çıxış etmək istəyən yoxdur. Biz maddələr üzrə səsverməyə keçirik. Bu qanun layihəsi 5 maddədən ibarətdir. Xahiş edirəm, 1-ci, 2-ci və 3-cü maddələrə münasibət bildirəsiniz. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri

(saat 12.48 dəq.)

Lehinə	101
Əleyhinə	0
Bitərəf	0

Səs vermədi	1
İştirak edir	102
Nəticə: Qəbul edildi	

Bu maddələr qəbul edildi.

İndi isə xahiş edirəm, son 2 maddəyə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.48 dəq.)
Lehinə	99
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	100
Nəticə: Qəbul edildi	

Bu maddələr də qəbul edildi, çox sağ olun.

İndi isə mən qanun layihəsini ikinci oxunuşda bütövlükdə səsə qoyuram. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.48 dəq.)
Lehinə	99
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	100
Nəticə: Qəbul edildi	

Qanun layihəsi ikinci oxunuşda qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, bizim gündəliyimizdə 2 məsələ qalır.

Onlar da birinci oxunuşda olan qanun layihələridir. 8-ci məsələ “Patent haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Layihəyə Elm və təhsil komitəsində baxılıb. Mən komitənin sədri hörmətli Anar müəllim İsgəndərova söz vermək istəyirəm. Anar müəllim, buyurun.

Anar İsgəndərov, *Milli Məclisin Elm və təhsil komitəsinin sədri*.

Hörmətli xanım sədr, hörmətli həmkarlar və media nümayəndələri. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti tərəfindən “Patent haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsi Milli Məclisə daxil olmuşdur. Qanun layihəsinin, demək olar ki, bütün maddələrinə əlavə və düzəlişlər edilmiş, yeni anlayışlar gətirilmişdir. Qanun layihəsinin 27.1-ci, 28.1-ci, 28.2-ci, 28.3-cü, 37.1-ci, 37.2-ci maddələri tamamilə yeni yazılmışdır. Qanun layihəsində aşağıda qeyd edilən məsələlər öz əksini tapmışdır:

Beynəlxalq təcrübəyə uyğun olaraq, “Patent haqqında” Qanuna bir sıra yeni anlayışlar daxil edilmişdir. İxtiraya, faydalı modelə və sənaye nümunəsinə patent alınması üçün iddia ərizəsinin verilməsi, qeydiyyatı, o cümlədən iddia sənədinin ekspertizası üzrə prosedurların asanlaşdırılması qanun layihəsində öz əksini tapır. Qanun layihəsinə görə, ekspertiza müddəti əhəmiyyətli dərəcədə azaldılacaq. Hazırkı qanunda bu müddət 12 ay təşkil edir.

Patent almaq istəyən hüquqi və fiziki şəxslərə göstərilən xidmətlərin çevikliyinin artırılması və ekspertizanın sürətləndirilməsi nəzərdə tutulmuşdur.

İxtiraların patentləşdirilməsi üçün xarici iddiaçılar özləri bir

sıra prosedurları birbaşa Azərbaycanın milli patent ofisinə müraciət etməklə həyata keçirə biləcəklər. Hazırda qanuna əsasən Azərbaycan patenti almaq istəyən xarici hüquqi və fiziki şəxslər iddia sənədlərinin verilməsi və patentin alınmasınadək olan mərhələdə bütün hüquqi hərəkətləri, yazışmaları və digər hüquqi prosedurları yalnız patent müvəkkilləri vasitəsi ilə həyata keçirməlidirlər. Bu da əlavə vaxt və vəsait itkisinə, xüsusi ilə patent alınması ilə bağlı daxilolmaların həcmnin azalmasına səbəb olur, həmçinin xarici vətəndaşlara münasibətdə ixtira və patent fəallığı azalır.

Qanun layihəsi patent göstəriciləri üzrə ölkəmizin beynəlxalq reytinginin artmasına xidmət edəcəkdir. İddiaçıların iddia sənədlərinin tərtib olunmasında və həmin sənədlərin verilməsində üzləşdikləri texniki çətinliklərlərin azaldılması nəzərdə tutulmuşdur.

İşəgötürənin xidməti tapşırığı əsasında ixtira, faydalı model və sənaye nümunəsi yaradan müəllifə ədalətli qonorarın ödənilməsi üçün hüquqi bazanın formalaşdırılması nəzərdə tutulmuşdur. Belə ki, ixtiranın müəllifi patentin alınmasına və onun qüvvədə saxlanılmasına görə patətdən gəlirin əldə edildiyi tarixədək işəgötürənin çəkdiyi xərclər çıxıldıqdan sonra qalan vəsaitin azı 50 faizini qonorar kimi ala biləcəkdir.

İxtira faydalı model, sənaye nümunəsi, əmtəə nişanı və coğrafi göstəriciləri əhatə edən sənaye mülkiyyəti sahəsində qanunvericiliyin Ümumdünya Ticarət Təşkilatının tələblərinə uyğunlaşdırılması nəzərdə tutulmuşdur. Beləliklə, qanun layihəsi ölkədə ixtira və patent fəallığını yüksəldəcək, patent alınması ilə bağlı prosedurlar sadələşdiriləcək, ixtiranın yaradıcısı olan müəllifə ödənilməli olan qonorarın məbləği

əhəmiyyətli dərəcədə artacaq. Bu da müəllifin sosial-maddi vəziyyətinin yaxşılaşması ilə yanaşı, sənayedə tətbiq oluna bilən ixtiralarının sayının artmasına da müsbət təsir edəcək. Əqli mülkiyyət qanunvericiliyi daha da təkmilləşəcək.

Hörmətli xanım sədr, qanun layihəsi Elm və təhsil komitəsində müzakirə olunmuş və plenar iclasa tövsiyə olunmuşdur. Qanun layihəsinin səsə qoyulmasını xahiş edirəm. Diqqətinizə görə sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Anar müəllim.

Hörmətli həmkarlar, qanun layihəsinə İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsində də baxılmışdır. Azər müəllim, xahiş edirəm, komitənin rəyini bildirin. Buyurun.

Azər Əmiraslanov. Çox təşəkkür edirəm. Hörmətli xanım sədr, hörmətli həmkarlar, birinci oxunuşda müzakirəyə çıxarılan “Patent haqqında” Qanunda dəyişikliklərə dair layihə barədə hörmətli həmkarımız komitə sədri Anar İsgəndərov mahiyyəti üzrə ətraflı məlumat verdi.

Biz də İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsi olaraq qanunda təklif olunan dəyişiklikləri dəstəkləyirik. Belə ki, təqdim olunmuş layihə patent hüququnun konseptual yenilənməsini nəzərdə tutur və ölkəmizin əqli mülkiyyət sisteminin müasir beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırılmasına xidmət edir.

Ölkəmizdə elmin və texnoloji inkişafın prioritet istiqamət kimi müəyyən edildiyi bir vaxtda intellektual mülkiyyətin etibarlı qorunması xüsusi aktuallıq kəsb edir. Prezident İlham Əliyevin bununla bağlı fikirlərini xatırlatmaq istərdim: “Hər bir ölkənin inkişafını təbii resurslar yox, məhz cəmiyyətin intellektual potensialı, texnoloji inkişaf, elmin inkişafı müəyyən

edir. Elm iqtisadiyyatla, sənaye ilə sıx bağlı olmalıdır. Bu gün bizim elmimizin praktik nəticələri olmalıdır”.

Hörmətli həmkarlar, patent hüquqlarının gücləndirilməsi və onun əsaslarının təkmilləşdirilməsi müəyyən edilmiş innovativ inkişaf xəttinin iqtisadi mexanizmlə tamamlanmasını təmin edir, ideyanın iqtisadi aktivə, biliyin əsas istehsal amilinə çevrilməsinə şərait yaradır, elmin, intellektual mülkiyyətin real iqtisadi dəyər yaratmasına imkan verir. Başqa sözlə, innovasiya ideya ilə bağlanır, amma patentlə iqtisadi dəyərə çevrilir.

Təqdim edilmiş layihənin mühüm istiqamətlərindən biri terminoloji və institusional dəqiqləşmələrdir. Yeni anlayışların qanunvericilikdə təsbit edilməsi hüquqi müəyyənliyi artırır və gələcəkdə inzibati mübahisələrin qarşısının alınmasına xidmət edir, patent prosedurlarında şəffaflığı gücləndirir.

Diqqətəlayiq məqamlardan biri patent obyektlərinin sərhədlərinin daha dəqiq müəyyən edilməsidir. Layihədə insanın klonlaşdırılması, embrionların sənaye məqsədləri üçün istifadəsi və rüşeym xəttinin genetik modifikasiyası patentlə mühafizə edilən obyektlər sırasından çıxarılır. Bu o deməkdir ki, dövlət hər texnoloji imkana icazə vermir. Yəni qeyd edilən sahələrə kommersiya və patent məntiqlərindən yanaşılır və bu kimi məsələlər ixtira kimi qəbul edilmir. Başqa sözlə, insan ləyaqəti, cəmiyyətin dəyərləri və gələcək nəsillərin təhlükəsizliyi üstün tutulur. Belə bir qırmızı xəttin müəyyən edilməsi insan həyatının kommersiya predmetinə çevrilməsinə, elmi texnoloji inkişafı mənəvi dəyərlər arasında təhlükəli uçurumun yaranmasına imkan vermir. Bir sözlə, texnologiya insan üçündür, insan texnologiya üçün deyil və hər şeyə görə patent verilmir. Gələcək nəsillər üzərində eksperiment biznesə çevrilə bilməz, elmi,

texnoloji, innovativ inkişaf həm də mənəvi məsuliyyət və ictimai maraqlar çərçivəsində təmin edilməlidir.

Layihənin sosial-iqtisadi baxımdan ən mühüm yeniliklərindən biri xidməti ixtiralarla bağlı münasibətlərin dəqiqləşdirilməsidir. Qanun layihəsində ilk dəfə olaraq müəllimlərin, elmi işçilərin, doktorantların, magistrlərin və tələbələrin yaratdıqları ixtiralar üzrə hüquqi münasibətlər ayrıca qeyd olunur. Xüsusi ilə royalti şəklində əldə edilən gəlirin xərclər çıxıldıqdan sonra azı 50 faizinin müəllifə ödənilməsi tələbi təqdir edilməlidir. Bu, innovativ fəaliyyətin stimullaşdırılmasına və təhsil, elm, istehsal əlaqələrin gücləndirilməsinə xidmət edir.

Bununla yanaşı, layihədə prosedur mexanizmləri sadələşdirilir. İddia sənədinin verilmə tarixinin dəqiq müəyyən edilməsi, ilkinlik hüququnun bərpası, iddiaçılara çatışmazlıqların aradan qaldırılması üçün əlavə imkanların yaradılması patent prosesində texniki səbəblərdən yaranan imtinaların qarşısını almağa yönəldilmişdir.

Hörmətli həmkarlar, nəzərə almalıyıq ki, rəqabət münasibətlərinin qiymət amilinə deyil, daha çox texnoloji inkişafa əsaslandığı bir dövrdə patent qanunvericiliyinin təkmilləşdirilməsi elmi-innovativ inkişafın istehsalatla və təcrübə ilə uzlaşdırılması üçün adekvat hüquqi və institusional çərçivə yaradır.

Qeyd edilənləri nəzərə alaraq, layihənin birinci oxunuş üçün müzakirəsini və qəbul olunmasını məqsədəuyğun hesab edirik. Diqqətinizə görə sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Azər müəllim.

Hörmətli həmkarlar, biz müzakirəyə keçirik. Çox vacib

məsələdir. Möhtərəm cənab Prezident Akademiyada çıxış etdiyi zaman elmin inkişafı ilə bağlı çox böyük mesajlar verdi. Mən düşünürəm ki, biz, bax, bu qanun layihəsini qəbul edəndən sonra, qanun qüvvəyə minəndən sonra elə elmin inkişafına da çox böyük bir töhfə verəcək.

Vasif Qafarov. Buyurun.

Vasif Qafarov. Təşəkkür edirəm. Hörmətli xanım sədr, hörmətli həmkarlar, müzakirəyə çıxarılan “Patent haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsi innovasiya, ixtiraçılıq və əqli mülkiyyətin qorunması sahəsində ölkəmizin hüquqi bazasının beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırılması baxımından olduqca mühüm və vaxtında irəli sürülmüş təşəbbüsdür və təqdirəlayiqdir.

Layihədə beynəlxalq təcrübənin nəzərə alınması, patent və ixtira ilə bağlı prosedurların sadələşdirilməsi, ekspertiza müddətlərinin əhəmiyyətli dərəcədə azaldılması, eləcə də iddiaçıların üzləşdiyi texniki və inzibati çətinliklərin aradan qaldırılması müasir innovativ iqtisadiyyatın tələblərinə tam cavab verir. Xüsusi ilə xarici iddiaçılara, milli patent ofisinə birbaşa müraciət imkanının yaradılması Azərbaycanın əqli mülkiyyət sisteminin daha açıq, şəffaf və rəqabətə davamlı olmasına xidmət edəcək. Qanun layihəsində xidməti tapşırıq əsasında yaradılan ixtiralara görə, müəlliflərə ən azı 50 faiz həcmində qonorar ödənilməsinin qanunvericilik səviyyəsində təsbit olunması sosial ədalət prinsipinin bariz nümunəsidir və ədalətli yanaşmadır. Hesab edirəm ki, bu yanaşma ixtiraçı əməyinin real qiymətləndirilməsinə, elmi-texniki potensialın qorunmasına və yaradıcı mühitin gücləndirilməsinə mühüm töhfə verəcək.

Hörmətli həmkarlar, bu qanun layihəsinin qəbul edilməsi ölkədə ixtira və patent sahəsində fəallığın artmasına, sənayedə tətbiq olunan innovativ həllərin sayının çoxalmasına, eyni zamanda, global innovasiya indeksi üzrə Azərbaycanın mövqeyinin daha da yaxşılaşmasına real zəmin yaradacaq. Bununla yanaşı, əqli mülkiyyət sahəsində qanunvericiliyimizin Ümumdünya Ticarət Təşkilatının tələblərinə uyğunlaşdırılması da təmin ediləcək.

Eyni zamanda, hesab edirəm ki, startaplara, gənc ixtiraçılara, ali təhsil müəssisələrinə və elmi-tədqiqat institutlarına yeni ixtiralara həvəsləndirmə məqsədi ilə müəyyən stimullaşdırıcı addımların atılması da məqsədəuyğun olardı. Həmçinin ixtira və patentlərin istehsalata və bazara çıxarılmasını stimullaşdıran mexanizmlərin hazırlanmasına da ehtiyac var. Bu yanaşma gəncləri innovativ ideyalara təşviq edir və nəticə etibarı ilə ölkədə bu sahənin inkişafına xidmət edir. Əlavə olaraq patent müraciətlərinin və ekspertiza proseslərinin tam rəqəmsallaşdırılması üçün vahid pəncərə mexanizminin yaradılması da şəffaflığın və operativliyin artırılması baxımından xüsusi əhəmiyyət kəsb edir.

Hörmətli həmkarlar, qeyd olunanları nəzərə alaraq, hesab edirəm ki, təqdim olunan qanun layihəsi strateji əhəmiyyətə malikdir və onun qəbul edilməsi Azərbaycan Respublikasında innovativ inkişafa, elmi-texniki tərəqqiyə və əqli mülkiyyətin qorunmasına mühüm töhfə verəcək. Qanun layihəsini dəstəkləyirəm və həmkarlarımı da dəstəkləməyə çağırıram. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun.

Hörmətli həmkarlar, saat 1-dir. Düşünürəm ki, fasiləsiz?

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Hikmət Məmmədov. Buyurun.

Hikmət Məmmədov. Hörmətli xanım sədr, olduqca vacib bir qanun layihəsini müzakirə edirik. Mən düşünürəm ki, Sizin də buyurduğunuz kimi, bu, Azərbaycan Prezidentinin çağırışları ilə səsleşir və elmin inkişafını motivasiya edəcəkdir. Ancaq mənim qanun layihəsi ilə bağlı bəzi təkliflərim var. Əgər nəzərə alınarsa, çox yaxşı olar. Biz ixtiraların və patentlərin verilməsi prosesində ümumi elmi mətnin dəyərləndirilməsinin şahidi oluruq və elmi əsərə patent verilir. Ancaq, hörmətli xanım sədr, mən nümunəni özümlə bağlı gətirdiyim üçün üzr istəyirəm. 2014-cü ildə bir monoqrafiya yazmışdım. “Infoimperializm” – informasiya imperializmi. Azərbaycanın əqli mülkiyyətinin keşiyində ləyaqətlə duran çox hörmətli Kamran müəllimlə bərabər biz bu məsələni müzakirə etdik ki, bu yeni terminlərə necə patent verə bilərik. Ancaq təəssüf ki, qanunda bu maddələr olmadığına görə monoqrafiyanın özünə patent ala bildik. Burada maraqlı terminlər var. Məsələn, onlardan biri – informasiya imperializmi. Məsələn, ənənəvi hərbi imperializm, iqtisadi imperializm, mədəni imperializm, neoimperializm var. Ancaq infoimperializm, yəni informasiya imperializmi ilk termin idi.

Şəxsiyyətin formalaşmasında genetik təsir, sosiogen təsir, biogen təsir rol oynayır. Amma hazırkı mərhələdə yeni insanın formalaşmasına bir də infogen təsir yaranıb. Yəni informasiya təsiri. Bəlli olur ki, genetik təsirdən sonra bu informasiya mühitinin təsiri, yəni infogen təsir digər bütün təsirləri get-gedə üstələyir. Mən o infogen termininə də patent ala bilmədim.

Orada başqa bir termin var idi: homohibritikus.

Homosapiensi bilirik, amma süni intellektin köməyi ilə gələcəkdə nəzərdə tutulan çiplərin insan beynində yerləşdirilməsi və ortaq sinir ucları ilə əlaqələndirilməsi, insan beyninə inteqrasiya olunması yeni insan tipi yaradacaqdır. Mən bunun adını “homohibritikus” qoydum. Çox təəssüf ki, o terminə də patent ala bilmədim.

Ən nəhayət, çox hörmətli xanım sədr, biz “kratiya”ları bilirik: aristokratiya, demokratiya. Amma indi biz nəyə şahidlik edirik? İnfokratiya. Mən ilk dəfə olaraq bu termindən də istifadə etdim. İnformasiyanın hakimiyyəti hər kəsə bəllidir, hamımız bilirik. Bəzən o, şifahi olaraq, məsələn, medianın üçüncü hakimiyyəti adlandırılır. Azərbaycan Prezidenti çıxışlarından birində dedi ki, əgər müasir internet resurslarını nəzərə alsaq, media ya ikinci hakimiyyətdir, ya da birinci hakimiyyətdir. Bax, burada da, əslində, hakimiyyət var. Buna bir termin lazımdır, bu da infokratiyadır. Buna patent ala bilmədik. Mənə elə gəlir ki, bu məsələlər öz əksini tapsa, yaxşı olar. Bu məsələnin bir tərəfi.

İkinci tərəfi. Elmin inkişafı, doğrudan da, bəlkə arzuolunan tempdə deyil, amma Azərbaycanda bu proses gedir. Bu yaxınlarda da yaxından tanıdığım və intellektual imkanlarına bələd olduğum çox hörmətli bir dostumuz Təhsilin İnkişafı Fondunun İdarə Heyətinin sədri təyin olundu: Nicat Məmmədli. Mənə elə gəlir ki, əgər patentlər motivasiya üçün Təhsilin İnkişafı Fondundan da bir qədər mükafatlandırılırsa, bu, çox yaxşı olar, gənc alimlərimizi, elm xadimlərimizi sövq edər və onlar hansı universitetdə çalışırlarsa, daimi iş yeri hansı universitetdirsə, orada da bu məsələlər tətbiq oluna bilər. Ona görə də, düşünürəm, qanun layihəsinə bir əlavə edək: “müvafiq dövlət qurumunun müəyyən etdiyi qurum tərəfindən patent

alanların mükafatlandırılması”. Sonradan Nazirlər Kabineti qərar qəbul edər ki, bu qurum da, məsələn, Elmin İnkişafı Fondudur. Belə olsa, mənə elə gəlir ki, elmin inkişafına daha da çox töhfə vermiş olarıq.

Diqqətinizə görə sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Hikmət müəllim.

Samir Vəliyev. Buyurun.

Samir Vəliyev. Hörmətli xanım sədr, hörmətli həmkarlar, icazənizlə, “Patent haqqında” Qanunda dəyişiklik layihəsi ilə bağlı bir sıra fikirlərimi diqqətinizə çatdırım. Təqdim edilən layihədə qabaqcıl beynəlxalq təcrübəyə əsaslanan yeni hüquqi anlayışlar, yeni hüquqi terminlər yer almışdır. Eyni zamanda, yeni dəyişikliklər bir sıra texniki sənədləşmələrdə çətinlikləri aradan qaldırmağı, prosedur müddətlərini azaltmağı, bu sahədə göstərilən dövlət xidmətlərinin daha da çevikliyini nəzərdə tutur. Bu səbəblərə görə, hesab edirəm ki, dəyişikliklər müvafiq qanunvericiliyin təkmilləşməsi ilə yanaşı, elmi yenilik və ixtiralarla bağlı hüquq normalarının daha da möhkəmlənməsinə, eyni zamanda, cəmiyyətin hüquq düşüncəsinin və hüquq mədəniyyətinin də inkişafına şərait yaradacaqdır.

Müzakirəyə təqdim edilən layihəni bütövlükdə təhlil etdikdə “Patent haqqında” Qanunda iki istiqamətdə yenilikləri görmək mümkündür. Belə ki, birincisi, layihədə 1-ci, 5-ci, 16-cı, 42-ci və 43-cü maddə üçün göstərilən dəyişikliklər normativ hüquqi anlayışların dəqiqləşməsi xarakteri daşıyır. Bu baxımdan layihə 1997-ci il tarixli “Patent haqqında” Qanunun müstəqil qanun kimi patent hüququ sahəsində daha keyfiyyətlə və daha yeni üsullarla tənzimlənməsi məqsədini güdür. Layihədə daha əvvəl istifadə edilmiş və bugünkü tələblərə cavab verməyən qeyri-

dəqiq və qanunvericilik leksikasına uyğun olmayan ifadələrin əvəzlənməsi təklif edilir. Eyni zamanda, bildirməliyəm ki, bir qrup dəyişikliklər ixtira və patent müəlliflərinin qonorar həcmi və miqyasını da daha əlverişli formada müəyyənləşdirir. Bununla da qanunvericilik yeni ixtiraların, innovasiyaların, elmi təcrübələrin və elmi sınaqların təşviq edilməsini, ixtira və patent müəlliflərinin maddi baxımdan həvəsləndirilməsini önə çəkir.

İkincisi. Layihədə Ümumdünya Ticarət Təşkilatının TRIPS sazişinin və Ümumdünya Əqli Mülkiyyət Təşkilatının hüquq normalarının milli hüquqa gətirilməsini ehtiva edən normalar nəzərdə tutulmuşdur. Layihədə bu cür normalar qanuna əlavələr formasında göstərilmişdir. Bu mənada, hesab edirəm ki, layihənin 3-cü, 7-ci, 8-ci, 27-ci, 28-ci, 37-ci maddələrinə xüsusi diqqət yetirmək lazımdır. Fikrimcə, bu yeni normalar ictimai həyatın qabaqcıl istiqamətləri üzrə münasibətləri daha dərinlən tənzimləmək, çoxşaxəli rəqəmsal əsaslı sahibkarlıq fəaliyyətini təşviq etmək, dövlətimizin beynəlxalq akademik reytinglərdə göstəricilərini irəli aparmaq üçün müstəsna rol oynayacaqdır. Hesab edirəm ki, hər iki istiqamətdə müzakirə olunan məsələlər bu günümüz üçün vacib əhəmiyyət daşıyır və müasir dövrün hüquqi çağırışlarına tam şəkildə uyğundur.

Layihənin bu formatda qəbul edilməsi humanitar və digər elmlər istiqamətində əsaslı nəzəriyyələrin praktiki sübutunu tənzimləmiş olacaqdır. Həmçinin sənədləşdirmə və rəsmiyyətin maksimum şəkildə sadələşdirilməsi şəffaflığın artmasına, eyni zamanda, texniki maneələrin aradan qaldırılmasına rəva verəcəkdir. Bu mənada təqdim edilmiş layihə dövlət rəhbərliyinin özəl sektorun genişlənməsinə, elmi-texniki inkişafa, ixtira və innovasiyalar sahəsinə xüsusi diqqəti və

qayğısı kimi də qiymətləndirilməlidir.

Ümumilikdə, hesab edirəm ki, belə bir qanun layihəsinin müzakirəsi milli hüququn müasirləşdirilməsi baxımından kifayət qədər uyğundur. Düşünürəm ki, layihənin qəbul edilməsini və lehinə səs verilməsini şərtləndirən ciddi obyektiv faktorlar mövcuddur. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Samir müəllim.

Hörmətli həmkarlar, müzakirələr bitdi. Mən qanun layihəsini səsə qoyuram. Buyurun, qanun layihəsinə birinci oxunuşda münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.11 dəq.)
Lehinə	103
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	103
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qanun layihəsi birinci oxunuşda qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, biz sonuncu məsələyə keçirik. “Mülki dövriyyədə olmasına yol verilməyən (mülki dövriyyədən çıxarılmış) əşyaların siyahısı haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Layihəyə Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsində baxılmışdır. Nurlan müəllim, Siz məlumat verəcəksiniz? Komitənin üzvü hörmətli Nurlan Həsənov. Buyurun.

Nurlan Həsənov. Təşəkkür edirəm, hörmətli xanım sədr. Qanun layihəsi asbest və tərkibində asbest olan materialların

mülki dövriyyədən çıxarılmasını nəzərdə tutur. Elmi araşdırmalar göstərir ki, bu tərkibdə olan məhsullar insan sağlamlığı üçün ciddi təhlükə yaradır, o cümlədən Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının məlumatına əsasən bu məhsullar kanserogen tərkibli məhsullar kimi təsnifləşdirilmişdir. Deputat həmkarlarımdan qanun layihəsinə dəstək vermələrini xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun.

Qüdrət Həsənpuliyev. Buyurun, yazılmışınız.

Qüdrət Həsənpuliyev. Təşəkkür edirəm, hörmətli sədr. Mən burada arayışla tanış oldum. Xüsusi ilə Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı tərəfindən qeyd olunur ki, asbest və tərkibində asbest olan materiallar kanserogen məhsul kimi təsnifatlaşdırılır. O cümlədən ağciyər xəstəlikləri riskini də artırır. Azərbaycanda isə buna tələbat olduqca böyükdür və arayışda da göstərilir ki, bu məhsullar ölkəyə böyük miqdarda idxal olunur.

Hörmətli sədr, biz indi tütün məmulatları ilə də bağlı qanun qəbul edəndə bir məsələyə aydınlıq gətirilmədi. Əlbəttə, gərək icra hakimiyyəti orqanı bu tipli qanun layihələrini göndərəndə, o cümlədən millət vəkillərinə də məlumat verməlidir ki, söhbət nə qədər sahibkardan gedir və sahibkarlar bundan nə qədər zərər görə bilər. Tütün məmulatları ilə bağlı, hesab edirəm ki, biz burada sahibkarlar üçün çox da narahat olmamalıyıq. Mərhum Prezident Əbülfəz Elçibəyin bir sözü var idi. Deyirdi: “Pis insandan xeyir görən tanrısından ziyan görər”. Hamı bilir ki, bu elektron siqaretlər insan üçün ziyanlıdır. Onlar bunu bilə-bilə sataraq pul qazanırlarsa, dövlətin onların qayğısına qalması o dərəcədə başadüşülən deyil. Amma Azərbaycanda asbest məhsullar istehsal edənlər varsa, ola bilsin ki, onlar bunun

ziyanlı olduğunu bilmirdilər. Bu baxımdan profillərini dəyişmələri üçün dövlət onlara yardım etməlidir. Hansı isə vergi güzəştləri nəzərdə tutulmalıdır.

Məni narahat edən ikinci məsələ odur ki, qanunun 2027-ci il iyulun 1-dən qüvvəyə minməsi nəzərdə tutulur. Təqribən 1 il 6 aydan sonra bu qanun qüvvəyə minəcək. Sadəcə olaraq, Nurlan müəllim bunu aydınlaşdırsın. Sözüün doğrusu, hökumətin məntiqini başa düşə bilmirəm. Bilə-bilə ki, bu, kanserogen tərkibli maddədir, xərçəng xəstəliyi, ağciyər xəstəliyi yaradır... Deməli, biz kimləri isə himayə etmək üçün, yəni siz bu məhsulları satmaqda davam edin, deyirik. Baxın, burada əhalinin, ümumiyyətlə, dam örtüyü fondunun 29 faizi bu tipli məhsullarla örtülüb. Əslində, dövlətin borcudur, əgər bu, mülki dövryyədən çıxarılsa, dərhal yığışdırılmalıdır. Yəni qanunun fəlsəfəsi bunu tələb edir. Belə olan halda, dövlət xüsusi ilə rayon yerlərindəki yoxsul insanlara kömək etməlidir. Bələdiyyələrdən, yerli icra hakimiyyəti orqanlarından arayış almaq olar ki, kimin ehtiyacı varsa, dövlət onlara kömək edə bilər. Dövlət o örtüklərin dəyişdirilməsi ilə bağlı təcili addımlar atmalıdır. Nəinki 1 il 6 ayda. Bunun insanlar üçün problemlər, xəstəlik yaratdığını bilə-bilə biz hələ vaxt veririk ki, onlar ölkəmizdə bunun satışını təşkil etsinlər.

Ona görə də, hörmətli sədr, xahiş edirəm ki, növbəti ikinci oxunuşa qədər bu barədə millət vəkllərinə geniş məlumat versinlər. Bu, həm də geniş ictimai rezonans doğuran, ictimaiyyəti maraqlandıran bir məsələdir. Yəni əlavə manipulyasiyalara da yer olmasın.

Diqqətinizə görə sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Siyavuş Novruzov. Buyurun.

Siyavuş Novruzov. Təşəkkür edirəm. Hörmətli sədr, hörmətli deputatlar, çox vacib qanun layihəsidir, səs verəcəyik. Qanun layihəsinə səs verməzdən əvvəl qanunu qəbul edirik, qüvvəyə minir. Lakin bunun qarşısı alınmalıdır. Məndən əvvəl həmkarım Qüdrət müəllim də çıxış etdi və qeyd etdi. Yaşayış evlərinin böyük əksəriyyətinin üst hissəsi bundan ibarətdir. Bu, bələdiyyələrlə bağlı məsələlərdir. Azərbaycanda bir sıra zavodlar var – Gəncədə, Sumqayıtda, başqa yerlərdə fəaliyyət göstərir. Bunların taleyi necə olacaq? Bunların işçilərinin taleyi necə olacaq? Bu qərarların qəbul olunmasında hansı addımlar atılacaq? Vaxtında Azərbaycanda kifayət qədər istifadə olunmuş materiallardır. Bəzən görürük ki, insanlar çəpərləri də elə bu cür materiallardan istifadə edərək çəkirlər. Kənd yerlərində bu, doğrudan da, çox böyük ziyan verəcəkdir. Bunun aradan qaldırılması üçün müəyyən kreditlərin verilməsinə, yaxud müəyyən vəsaitlərin ayrılmasına ehtiyac var. Mən hesab edirəm ki, vaxtı ilə Azərbaycanda Binəqədi rayonunda mənzillərin yanması ilə əlaqədar binaların üzlərinin dəyişdirilməsi ilə bağlı göstəriş verildi və bu cür materiallar tamamilə dəyişdirildi. Əgər bu, belə ziyanlıdırsa, dövlət tərəfindən göstəriş verilməlidir. Hər biri dəyişdirilməlidir. Onlar yenilənsin, yeni materiallar gətirilsin və insan orqanizmi üçün ziyansız olan materiallar olsun.

Ümumilikdə, bu qanunun mahiyyətini, hesab edirəm ki, bir az da genişləndirmək lazımdır. Bu gün Azərbaycanın başqa-başqa bölgələrində çoxlu mülkiyyətlər var ki, dövryyədən çıxarılmalıdır, lakin çıxarılmayıbdır, o ərazinin görünüşünü korlayır. Bir neçə sahəyə tabe olduğuna görə yerli rayon icra

hakimiyyətləri, bələdiyyələr bununla bağlı heç bir addım ata bilmir. Yarımçıq tikililər, yarımçıq müəssisələr, keçmiş istehsalat müəssisələri, o cümlədən texniki avadanlıqların saxlanması üçün qarajlar hələ də olduğu kimi qalıb. Rayonların sosial-iqtisadi inkişaf proqramı var. Bizim rayonlar gündəngünə müasirləşir. Elə işğaldan azad edilmiş ərazilərdə tikilən binalara nəzər salaq. Cənab Prezident və Birinci vitse-prezidentimiz onların açılışında iştirak etdilər. Gördük ki, nə qədər gözəl, nə qədər əhatəli şəkildə indi kəndlər, rayonlar salınır. Amma bu köhnə binalar, köhnə avadanlıqlar, köhnə məhsullar qalmaqdadır. Hesab edirəm ki, onların da siyahısını tərtib etmək lazımdır. Bunlar siyahıdan çıxarılmalıdır. Ya rayon icra hakimiyyətinə, ya bələdiyyələrə, ya da aidiyyəti strukturlara verilməlidir. Məsələn, tikintisi yarımçıq məktəb qalıbdır, başa çatdırılmayıb, yarımçıq saxlayıblar. Bu, rayonun görünüşünə nöqsan gətirir. Ancaq gələcəkdə onun materiallarından istifadə etmək mümkün olar. Ümumilikdə isə, vacib qanun layihəsidir və burada insanlara, əhaliyə mütləq ciddi dəstək göstərmək lazımdır.

Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Nuran müəllim, buyurun.

Nurlan Həsənov. Təşəkkür edirəm, hörmətli xanım sədr. Həm Qüdrət müəllimə, həm də Siyavuş müəllimə öz dəyərli fikirlərini bizimlə paylaşıqları üçün təşəkkür edirəm. Əlbəttə ki, vətəndaşların sağlamlığının qorunması dövlət siyasətinin əsas, vacib hissəsidir. Bu gün bu qanun layihəsini qəbul etməyimiz onu göstərir ki, vətəndaşların sağlamlığını qorumaq nə dərəcədə önəmlidir və bu, qanunvericilikdə də öz əksini tapır.

Hörmətli xanım sədr, qanun layihəsinin arayışında da görürük ki, burada beynəlxalq təcrübə nəzərə alınmışdır. Məsələn, Avropa İttifaqı tərəfindən həm 1999-cu, həm də 2009-cu illərdə müvafiq direktivlər qəbul edilmişdir. Biz də bu qanun layihəsini qəbul edərkən beynəlxalq təcrübəni nəzərə alırıq. Qanun layihəsində də qeyd olunur ki, bu qanunun 2027-ci il iyulun 1-dən qüvvəyə minməsi nəzərdə tutulur. Yəni burada bir balans nəzərdə tutulur: vətəndaşların sağlamlığı və bu sahədə fəaliyyət göstərən sahibkarlar.

Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Hörmətli həmkarlar, xahiş edirəm, qanun layihəsinə münasibət bildirin. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.23 dəq.)
Lehinə	102
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	103
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qanun layihəsi birinci oxunuşda qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, iclasımız başa çatdı. Hamıya təşəkkür edirəm. Bizim növbəti iclasımız ayın 30-da olacaq. Sağ olun.

EDİLMƏMİŞ ÇIXIŞLARIN MƏTNLƏRİ

26 dekabr 2025-ci il

Anar Məmmədov. 2026-cı ildə Azərbaycan yeni reallıqlar və kifayət qədər vacib əhəmiyyət daşıyan nailiyyətlərlə daxil olur. Son illər ərzində Prezident İlham Əliyev tərəfindən sistemli şəkildə həyata keçirilən məqsədyönlü və düşünülmüş islahatlar nəticəsində ölkəmizin bütün regionlarında iqtisadiyyatın sürətli inkişafı, insanların yaşayış şəraitinin yaxşılaşdırılması, yoxsulluğun aradan qaldırılması, işsizliyin azaldılması, sabitliyin möhkəmləndirilməsinin təmin edilməsi istiqamətində bir çox işlər həyata keçirilmişdir.

Çox sevindirici haldır ki, millət vəkili seçildiyim 97 sayılı Tərtər-Ağdərə-Goranboy seçki dairəsi üzrə Tərtər rayonu və Goranboy rayonunda möhtərəm cənab Prezidentimiz tərəfindən 18 ildə bütün sahələrdə çox böyük işlər həyata keçirilmişdir. Buna görə öz adımdan və əhalimizin adından möhtərəm Prezidentimizə dərin minnətdarlığımı bildirirəm.

Bu gün plenar iclasda çıxışımdan istifadə edərək tərtərlilərin müraciətini sizlərin diqqətinə çatdırmaq istərdim. Bildiyimiz kimi, Tərtər rayonu istər Birinci Qarabağ müharibəsində, istər Aprel döyüşlərində, istərsə də 44 günlük Vətən müharibəsində düşmənin ən amansız hücumlarına, minlərcə artilleriya mərmisinə və raket zərbələrinə məruz qalmışdır. Lakin Tərtər yıxılmadı, əyilmədi və bir addım da geri çəkilmədi.

Dünya hərbi tarixində şəhərlərin qəhrəmanlıq statusu alması onların göstərdiyi kollektiv müqavimətə görə verilir. Tərtərlilər hər gün başları üzərindən keçən raketlərə rəğmən, çörək bişirməyə, dükanlarını açmağa, ordumuza isti yemək daşımağa

davam etdilər. Bu, sadəcə, yaşamaq deyil, bu, düşməyə qarşı mənəvi bir müharibə idi.

Xalqımızın Ümummilli Lideri Heydər Əliyev hələ illər öncə Tərtər sakinlərinin mərdliyini, onların torpağa bağlılığını xüsusi vurğulayaraq onlara “Qəhrəman tərtərlilər” deyə müraciət edirdi. Ulu Öndərin bu uzaqgörən ifadəsi illər sonra 44 günlük Vətən müharibəsində bir daha öz təsdiqini tapdı. Prezidentimiz cənab İlham Əliyev bu qəhrəmanlığı daha yüksək zirvəyə daşıyaraq bəyan etdi: “Tərtər bizim “Stalinqradımız” deyil, Tərtər bizim milli mətanət və yenilməzlik simvolumuzdur”.

Bəli, Stalinqrad müdafiəsi bir məcburi hərbi strategiya idisə, Tərtər müdafiəsi Azərbaycan insanının öz torpağına olan sarsılmaz bağlılığının, mənəvi gücünün təzahürü idi. Prezidentimiz tərəfindən verilən bu yüksək qiymət, əslində, Tərtərin “Qəhrəman” statusunu mənəvi müstəvidə çoxdan təsdiq etmişdir.

Əgər bir şəhərə 44 gündə 16 mindən çox mərmə düşürsə və o şəhər boşalmırsa, əgər Ulu Öndər bu xalqı “Qəhrəman” adlandıırıbsa, əgər müzəffər Ali Baş Komandan bu rayonu “Milli mətanət simvolu” elan edibsə, deməli, “Qəhrəman Tərtər” adı artıq tarixin yaddaşına yazılıb. Bizim vəzifəmiz, sadəcə, bu tarixi həqiqəti hüquqi sənədlərdə təsbit etməkdir. Bu adın rəsmiləşdirilməsi tərtərlilərin dövlətimizə olan sadıqlığına verilən ən böyük mükafat, şəhidlərimizin ruhuna ehtiram və gələcək nəsillər üçün qürur mənbəyi olacaqdır.

Təklif edirəm ki, Tərtər rayonunun adının dəyişdirilərək “Qəhrəman Tərtər” adlandırılması məsələsinə müvafiq komitələrdə baxılsın və bu barədə qanunvericilik təşəbbüsü ilə çıxış edilsin.

Kamal Cəfərov. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev doğum günündə Ağdamda 2-ci yaşayış kompleksinin açılışında iştirak etdi və oraya köçən sakinlərlə görüşdü. O, görüşdə qeyd etdi ki, şanlı Zəfərimizlə fəxr etməliyik, qürur duymalıyıq, ancaq tariximizi heç vaxt unutmamalıyıq, Xocalı qurbanlarını, şəhidlərimizi unutmamalıyıq. Xüsusi ilə gələcək nəsillər bunu unutmamalı, azərbaycançılıq ideologiyası ilə tərbiyə olunmalıdırlar.

Tarix göstərdi ki, biz milli azadlıq üçün, əsl müstəqillik üçün çox ağır sınaqlardan keçmişik, çətinliklər görmüşük, böyük itkilər vermişik. Nə zaman ki liderlərimiz zəif olub, şəxsi maraqlarını dövlət maraqlarından üstün tutub, təsadüfi adamlar hakimiyyətdə olub, müstəqilliklərimiz də formal olub, torpaqlarımız da satılıb, qardaş qırğını da olub. Nə zaman ki liderlərimiz güclü olub, müstəsna olub, o zaman rifah da olub, ərazi bütövlüyü də bərpa olunub, dövlətçiliyimiz də güclənib.

Heydər Əliyev yolu, irsi göstərdi ki, milli qurtuluş da, böyük Zəfər də, tam suverenlik də dövlətinə və xalqına bağlı, milli dəyərlərinə sahib çıxan, güclü liderliklə bağlıdır. Milli qurtuluştan böyük Zəfərə, böyük Zəfərdən tam suverenliyə gedən yol bu tarixi faktın sübutudur.

Ulu Öndər Heydər Əliyevin əsasını qoyduğu bu yol, azərbaycançılıq ideologiyası təkcə keçmiş uğurlarımızla bağlı deyil, həm də gələcəyimizlə bağlıdır. Ümummilli Lider hələ 20-ci əsrin sonunda gənclərə, Azərbaycan xalqına böyük çağırış ünvanladı: “21-ci əsr Azərbaycanın yüksəliş əsri olacaq, 21-ci əsr Azərbaycan əsri olacaq”. Çağımızın əsas ideyası məhz budur: “Azərbaycan əsri”.

Biz necə ki milli qurtuluştan böyük Zəfərə Heydər Əliyev

ideyaları ətrafında birləşərək çatdıq, indi də “Azərbaycan əsri” üçün daha güclü, daha qüdrətli Azərbaycan üçün hamımız, gənclərimiz, alimlərimiz, iş adamlarımız, ziyalılarımız, tutduğu mövqedən və vəzifədən asılı olmayaraq, hər bir vətəndaşımız çağımızın ideyası ətrafında dəmir yumruq kimi birləşməliyik. Bu gün də müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin bütün fəaliyyəti məhz bu müqəddəs amala, ideyaya xidmət edir.

Müstəqilliyin gücləndirilməsi, qlobal çağırışlara cavab verən alternativ enerji layihələri, beynəlxalq nəqliyyat dəhlizləri, rəqəmsal transformasiya – bunlar təkcə yaxın gələcək üçün deyil, çağımızın ideyası olan “Azərbaycan əsri” üçün, gələcək nəsillərin rifahı üçün atılan böyük və strateji addımlardır. Bu gün Ulu Öndər Heydər Əliyevin bizə əmanət etdiyi bu dəyərləri, cənab Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə davam etdirilən bu siyasəti qorumaq, töfhə vermək hər bir Azərbaycan vətəndaşının, xüsusi ilə də hər bir gəncin müqəddəs vəzifəsidir. Biz qazandığımız zəfərlərin məsuliyyətini anlamalıyıq, bu məsuliyyət hissi ilə Əliyev idarəçiliyi əsasında formalaşan dövlət kimliyi ilə çağımızın ideyası uğrunda hər gün birgə çalışmalıyıq.

Sahib Aliyev. Azərbaycan Prezidenti başımıza gətirilənləri unutmamaqla bağlı bu həftə yenə çağırış etdi və eyni zamanda, unutmamağın nə demək olduğunu növbəti örnəyini də ortaya qoydu ki, o haqda danışacağam. Öncə onun sərnəşin təyyarəmizin Qroznı üzərində vurulmasının ildönümüylə bağlı sosial şəbəkədəki paylaşımına toxunmaq istərdim. Bununla dövlət başçımız bir daha göstərdi ki, biz heç nəyi unutmuruq və Azərbaycan dövlətinin sırf beynəlxalq normalara dayanaraq irəli sürdüyü tələb yerinə yetirilməlidir. Burada istəyirəm,

özəlliklə də xalqımız bilsin ki, cənab İlham Əliyev qarşısındakının kimliyindən və necə qarşılanmasından asılı olmayaraq, bu məsələdə qətiyyət göstərməklə, sadəcə, dövlətimizin imicini qorumur, həm də hər bir azərbaycanlının ləyaqətinin keşiyində durduğunu göstərir.

Növbəti özəl gününü də Qarabağda keçirən dövlət başçımızın başımıza gətirilənləri və gətirənləri unutmamaqla bağlı həm Xankəndidə, həm də Ağdamda dedikləri də sırğa olaraq hər birimizin qulağından asılmalıdır. Çünki tarix unudulanda onun unudanlar üçün daha ağır formada necə təkrarlandığının yüzlərcə örnəyi var ki, ən böyüklərindən birini də biz yaşamışıq.

Tarixin unudulmaması isə qurbanların anılması, hadisələrin düzgün qiymətləndirilməsi, buraxılan səhvlərin və buna yol verənlərin məsuliyyətlərinin vurğulanmasıdır. Ona görə də cənab İlham Əliyevin İrəvanın Ermənistana peşkəşini qiymətləndirərkən dedikləri, yaxud kərkicahanlılarla görüşdə keçmiş hakimiyyətlərin torpaqlarımızın itirilməsində oynadıqları rolun xatırladılması, bəzilərinin cəmiyyətə aşılmağa çalışdıqları kimi kimlərinə siyasi rəqib gözündə görülmələrindən irəli gəlmir, bu həmin faciələrin bir də təkrarlanmaması üçündür.

Böyük qürurla onu da deyim ki, bu gün Qarabağda gedən quruculuq da, əslində, həm başımıza gətirilənlərin təkrarlanmayacağını göstərir, həm də qərribə səslənsə də, bu, qisas mahiyyətli prosesdir. Yəni cənab Prezidentin də vurğuladığı kimi Ağdamın altını üstünə çevirənlər əgər düşünürdülərsə ki, biz ora qayıtmayacağıq, yanıldıqlarını görürlər. Onların düşmənçiliklərinə isə əvvəlki Ağdamın, eləcə də digər şəhər və qəsəbələrin yerində daha gözəlini, daha funksionalını, dayanıqlı inkişaf və şəhərsalma proqramı

standartlarına tam uyğunlarını tikməklə, yəni özümüzə xas cavab veririk. Əgər Ağdamda salınan 1268 mənzillik yaşayış kompleksində 1218 yeraltı qaraj da varsa və oradakı sənaye parkının rezidentləri artıq 945 milyon manatlıq məhsul satıblarsa, bunun nə demək olduğunu yəqin, izaha ehtiyacı yoxdur. Bir zamanlar işğal altındakı torpaqlarımızda mədəni-mənəvi suverenliyimizin təminində də böyük rol oynayacaq data mərkəzlərinin qurulması üçün də müəyyən hazırlıqlar getdiyini hiss etmək olur ki, bu da ancaq alqışlana bilər.

Tahir Mirkişili. Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin Ağdamda 2-ci yaşayış kompleksinin açılışı zamanı oraya köçən sakinlərlə görüşündə yaddaş fenomeninə xüsusi önəm verməsi məndə dərin qürur hissi doğurdu. Cənab Prezident qeyd edir: “Vaxtilə buradan uzaqda olmayan Xankəndi şəhərinin stadionunda “Qarabağ Ermənistandır və nöqtə” deyənlər “Qarabağ Azərbaycandır!” deməyə məcbur oldular. Yəni öz xoşu ilə deyil, məcbur edən də biz olduq – xalqımız, dövlətimiz. Bu tarixi biz heç vaxt unutmamalıyıq. O acı günləri yaşayan yaşlı nəsil, təbii ki, heç vaxt unutmayacaq. Gənc nəsil unutmamalıdır. Bundan sonra gələn nəsillər, gələcək nəsillər unutmamalıdır, bilməlidir. Bu tarix həm orta məktəblərdə, həm də ali məktəblərdə, ailələrdə əzbər olmalıdır. Yəni bu bizim şanlı Zəfərimizdir. Eyni zamanda, bundan sonra sülh içində, təhlükəsizlik içində yaşamaq üçün biz bu tarixi heç vaxt unutmamalıyıq”.

Cənab Prezidentin nitqlərində tez-tez rast gəldiyimiz bu kimi fikirləri tarixi yaddaşın strateji dövlət kateqoriyasına çevrildiyini aydın şəkildə nümayiş etdirməklə, milli iradənin formalaşmasına, siyasi məsuliyyətin möhkəmlənməsinə və

gələcək davranış modelinin müəyyənləşdirilməsinə xidmət edir. Müzəffər Ali Baş Komandan Zəfəri keçmişə aid emosional hadisə kimi təqdim etmir, onu gələcək üçün ideoloji dayaq və təhlükəsizlik konsepsiyasının mühüm elementi kimi dəyərləndirir. Bu yanaşma mahiyyət etibarı ilə Ümummilli Lider Heydər Əliyevin formalaşdırdığı dövlətçilik məktəbinin əsas prinsipləri ilə üzvi şəkildə bağlıdır. Ümummilli Lider də siyasi fəaliyyətində tarixi yaddaşı milli dövlətin ideoloji dayaqlarından biri kimi qiymətləndirərək, xalqın keçmişini bilməsini müstəqil düşüncənin, suveren iradənin zəruri şərti hesab edirdi. Onun çıxışlarında və qəbul etdiyi qərarlarda tarix milli özünüdərk mənbəyi olmaqla yanaşı, dövlətin gələcək inkişaf istiqamətlərini müəyyən edən strateji istinad nöqtəsi kimi təqdim olunurdu. Beləliklə, Heydər Əliyev üçün yaddaş həm xalqın kimliyini qoruyan mənəvi mexanizm, həm də dövlətin legitimliyini möhkəmləndirən siyasi resurs funksiyasını yerinə yetirirdi.

Müqayisəli təhlil göstərir ki, Heydər Əliyev dövlətçilik məktəbində yaddaş daha çox müstəqilliyin bərpa, milli şüurun dirçəldilməsi və dövlət institutlarının möhkəmləndirilməsi mərhələsinə xidmət edirdi. Prezident İlham Əliyevin yanaşmasında isə bu yaddaş artıq bərpa olunmuş və güclənmiş dövlətin Zəfər mərhələsində yeni məzmun qazanır. Burada tarixi yaddaş ərazi bütövlüyünün təmin edilməsi ilə yanaşı, postmünaqişə dövründə sülh və təhlükəsizlik strategiyasının ideoloji dayaqna çevrilir.

Bu kontekstdə varislik və davamlılıq açıq şəkildə müşahidə olunur. Heydər Əliyev tərəfindən müəyyənləşdirilmiş dövlətçilik fəlsəfəsi Prezident İlham Əliyev tərəfindən yeni siyasi reallıqlara uyğun şəkildə inkişaf etdirilir, dərinləşdirilir və

praktik müstəvidə tamamlanır. Yaddaş anlayışı hər iki liderin siyasi düşüncəsində dəyişməz yer tutur, lakin zamanın tələblərinə uyğun olaraq, funksional baxımdan zənginləşir.

Nəticə etibarı ilə Ağdamda səsləndirilən bu fikirlər Azərbaycan dövlətçilik məktəbinin ideoloji ardıcılığını, Ümummilli Lider Heydər Əliyev siyasi irsi ilə müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyev liderliyinin məntiqi və tarixi davamlılığını aydın şəkildə ortaya qoyaraq Azərbaycan dövlətçiliyinin davamlılığını və ərazi bütövlüyünü möhkəmləndirir, Qərbi Azərbaycana qayıdışın ideoloji əsaslarını gücləndirir.

Ülvi Quliyev. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin ətrafında sıx birləşən Azərbaycan xalqı 2026-cı ilə milli birliyin və ictimai həmrəyliyin daha da gücləndirilməsi, ölkəmizin dayanıqlı inkişafının təmin edilməsi, quruculuq əzmi ilə qədəm qoyur. Möhtərəm Prezidentimiz tərəfindən 2026-cı ilin “Şəhərsalma və Memarlıq İli” elan olunması dövlətimizin və xalqımızın quruculuq əzminin növbəti parlaq təzahürüdür.

Ötən illər ərzində görülən ardıcıl tədbirlər nəticəsində şəhər və qəsəbələrimizin siması müasirləşib, şəhərsalmada qabaqcıl texnologiyaların tətbiqinə nail olunub. Zəngin mədəniyyətimizə, milli ənənələrimizin əsas xüsusiyyətlərinə əsaslanan memarlıq nümunələrimizin qorunması dövlətimizin bu istiqamətdə həyata keçirdiyi siyasətin tərkib hissəsi olub. Həyata keçirilən genişmiqyaslı infrastruktur layihələri çərçivəsində beynəlxalq standartlara cavab verən yaşayış komplekslərinin yaradılması, xidmətlərin keyfiyyətinin yüksəldilməsi sektorda böyük canlanmaya səbəb olub.

Azərbaycan hazırda müasir tarixin ən mürəkkəb və

genişmiqyaslı bərpa, yenidənqurma fəaliyyətini müvəffəqiyyətlə həyata keçirir. Dövlətimizin başçısının rəhbərliyi altında azad Qarabağ və Şərqi Zəngəzur ən müasir yanaşmalar və təcrübələr tətbiq olunmaqla yenidən qurulur, “ağıllı şəhər” və “ağıllı kənd” konsepsiyasına uyğun yeni tipli yaşayış məntəqələri inşa olunur. Məhz bu istiqamətdə görülən işlərin məntiqi nəticəsidir ki, BMT-nin Ümumdünya Şəhərsalma Forumunun On Üçüncü sessiyasının 2026-cı ildə Bakı şəhərində keçirilməsi qərara alınıb. Bu mötəbər tədbir Azərbaycanın şəhərsalma sahəsində həyata keçirdiyi işlərə beynəlxalq birliyin yüksək diqqətinin təzahürüdür.

Beynəlxalq tədbirlərin, o cümlədən idman yarışlarının uğurla keçirildiyi məkan kimi dünyada böyük şöhrət qazanan Bakının 2026-cı il “Dünya İdman Paytaxtı” elan olunmasını da xüsusi qeyd etmək istərdim. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Milli Olimpiya Komitəsinin Prezidenti İlham Əliyevin rəhbərliyi, xüsusi diqqət və qayğısı ilə idmançılarımızın olimpiadalarda, dünya və Avropa çempionatlarında qazandıqları nailiyyətlər Azərbaycanı beynəlxalq miqyasda idman ölkəsi kimi tanıdır. Ən mötəbər idman yarışlarına öz yüksək standartları əsasında uğurla ev sahibliyi edən Azərbaycana beynəlxalq idman ictimaiyyəti tərəfindən böyük hörmət və ehtiram göstərilir.

Bakının 2026-cı il üzrə “Dünya İdman Paytaxtı” seçilməsi də Azərbaycan idmanının qət etdiyi böyük inkişafa, bu sahədə əldə olunan parlaq nəticələrə verilən dəstəyin göstəricisidir.

MÜNDƏRİCAT

26 dekabr 2025-ci il 3

Edilməmiş çıxışların mətnləri 101

Yeddinci çağırış

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
MİLLİ MƏCLİSİ İCLASLARININ

PROTOKOLLARI
VƏ
STENOQRAMLARI

Beşinci sessiya
Payız

56-cı cild

26 dekabr 2025-ci il

Buraxılışına məsul
Hafiz Babayev

“Çaşıoğlu Elm-İstehsalat” MMC-nin mətbəəsində çap olunub.

Bakı, M.Müşviq küçəsi, 2A.

Format 60x84 1/16. Çap vərəqi 7. Sifariş . Tiraj 150.